

закалявна книжечка

Світ рибалки

2/2000

квітень —
червень

- ◆ Підводне полювання
- ◆ Екзотика нічного вудіння
- ◆ Риболовні снасті з усього світу
- ◆ Присадибне рибництво

◆ **Увага!**
Нерест!

Як я рибу ЛОВИВ...

Ра-а-нок! Не ранок — а вірші!
Угорі — небо. Внизу — земля.
А передо мною — ставок...

Ви знаєте, що таке ставок?
Це така велика, велика, глибока в землі
тарілка, а в ній не "Supe a la peisanne"
(так у "Ренесансі" пишуть), а вода.

А у воді — риба, раки...
Моє завдання як рибалки впіймати оту
рибу, а коли трапиться, то й рака.
Це одно.

Друге: мати з отого всього:

1. насолоду,
2. відпочинок душі моєї
розхристаної і
3. юшку із свіжої
риби...

О.Вишня

Директор видання Л.Новицька
Шеф-редактор Г.Коваленко

Редакція:

Л.Демчук
О.Карпенко
В.Пономаренко
О.Шевчук
Т.Шпаковська

У номері використані фотографії
Ю.Саміляка, І.Ігнат'єва, А.Лагутіна.

**За зміст рекламних оголошень
редакція відповідальності
не несе. Листи і рукописи не
рецензуються і не повертаються.**

Підписано до друку 10.04.2000 р.
Формат 70х100/16.
Папір крейдований.
Друк офсетний. Нак. 5000 прим.

Кольороподіл "Репроцентр".

Тел.: (044) 295-43-88.

Друк і опорядження "Академпрес"

Тел.: (044) 295-22-88.

Київ, вул.Кутузова, 18/7.

- 2** з ОФІЦІЙНИХ ДЖЕРЕЛ
Данилко В. Увага! НЕРЕСТ!
- 6** ПРО РИБУ, ВОДУ І РИБАЛОК
Коваленко Г.
Рыба была... Головлики
- 8** КОЛИ ЗСУТЕНІЄ
Екзотика нічного вудіння
- 10** РОБИМО ВЛАСНОРУЧ
Грузило
- 12** СНАСТІ
Жерех В. Незачіпки
- 14** ПОЧАТКІВЦЮ
Ларін І. Робимо вудочку
- 16** ЕКОЛОГІЧНЕ ВІКНО
Тарасюк В.
Чому зникає риба?
- 20** РИБНІ МІСЦЯ
Домовий В.
Оболонські затоки. ДУБКИ
- 24** ВИСТАВКИ
Пічугін С. Світ рибалки—2000
- 28** РАК: ЗНАЙОМИЙ НЕЗНАЙОМЕЦЬ
Биканов В.
Пийте пиво з раками
- 29** ПРИСАДИБНЕ РИБНИЦТВО
Давидов О.
Своя рибка і смачніша, і здоровіша
- 32** ПОРТРЕТ ФІРМИ
Інститут рибного господарства
- 35** ПІДВОДНЕ ПОЛЮВАННЯ
Мельник А. По сліду
- 36** МУЗИЧУК М. Сигнальний буй
- 38** СМАЧНОГО!
Шпаковська Т.
Зловила рибка велика та мала
- 40** НОВИНКИ РИНКУ
Середа Р.
Без гачка не обійтися...

© «Світ рибалки», 2000
квітень-червень
науково-популярний журнал
Засновник: ПП «Рибка моя»

Зареєстрований 13.12.1999 р.
серія КВ, № 3880

Адреса для листування:
02094, Київ-94, а/с 451, Коваленко Г.А.
телефон 464-89-87,
факс 430-18-34
E-mail: biruza@ukrpack.net

УВАГА! НЕРЕСТ!

Як відомо, щороку Держкомрибгосп видає наказ про заборону вилову риби на час весняного нересту на 70 днів і розсилає його структурним підрозділам рибоохорони в обласних центрах і Криму. На місцях на основі цього наказу, враховуючи свої регіональні особливості, видаються й публікуються в пресі місцеві накази щодо заборони на конкретних річках і водоймах. Вони мають право залежно від гідрометеорологічних умов без додаткового наказу з Києва пересувати строки заборон у той чи інший бік на 10 днів.

Арибалок Києва та Київської області інформуємо, що цього року відповідно до наказу Держкомрибгоспу України від 10.03.2000 р. № 21 "Про встановлення весняно-літньої заборони на лов риби, інших водних живих ресурсів у рибогосподарських водних об'єктах України в 2000 році" і з метою охорони відтворення водних живих ресурсів у рибогосподарських водних об'єктах у зоні діяльності Київської обласної державної інспекції рибоохорони заборонено:

1. Будь-яке рибальство на час ходу риби на нерест і на період відкладання ікри в такі терміни:

На Канівському й Київському водосховищах із затоками й протоками, зону підтоплення — з 25 березня по 2 червня 2000 р. включно.

На інших водоймах Київської області:

- на кордоні України з республікою Білорусь у р.Дніпро, в Київському водосхо-

вищі й р.Сож від населеного пункту Яриловичський Скиток до гирла — з 25 березня по 13 травня, а на ділянці Київського водосховища від кордону з республікою Білорусь і нижче с.Нижні Жари — з 25 березня по 2 червня;

- у р.Десна від адміністративної межі з Чернігівською областю до затоки Погребська старуха — з 25 березня по 13 травня;
- у р.Рось та р.Роставиця — з 25 березня по 13 травня.

2. Заборонено в терміни, вказані в п.1 наказу про пересування плавзасобів, що належать громадянам, на місцях, оголошених органами рибоохорони нерестилищами.

3. *Нерестилищами визначено такі ділянки:*
По Київському водосховищу:

- лівобережна ділянка Київського водосховища від с.Дніпровське Чернігівської області до с.Лебедівка Вишгородського

району Київської області з затоками та протоками;

- правобережна ділянка водосховища від п-ва Домантове до північної околиці с.Ясногородка;
- від Глібівської затоки до північної околиці с.Козаровичі;
- Ірпінський гідровузол у радіусі 3 км у районі с.Козаровичі;
- по р.Тетерів від гирла річки до с.Прибірське;
- По р.Здвиж від гирла до с.Вахівка.

По Канівському водосховищу:

- уся пойма р.Дніпро з озерами, протоками й затоками;
- лівобережна ділянка водосховища — від бази відпочинку заводу ім.Лепсе до греблі Канівської ГЕС, включаючи ділянку водойми завширшки 500 м для виходу моточовнів на фарватер із човнової станції м.Переяслав-Хмельницький, ділянка від міської човнової станції до міської рятувальної станції, а також ділянка від повороту в річпорт до с.Циблі;
- дренажний канал Київського водосховища від адміністративної межі з Чернігівською областю до забороненої зони Київської ГЕС;
- дренажний канал Бортничі — Вишеньки;
- дренажний канал у районі глухої захисної дамби с.Київів;
- уся пойма р.Десна з озерами, затоками, протоками на правому й лівому берегах від адміністративної межі з Чернігівською областю до затоки Погребська старуха;
- по правому березі від затоки Галерне до гирла р.Стугна з затоками й протоками, пойма р.Стугна.

По р.Рось:

Білоцерківське водосховище

- від дендропарку "Олександрія" по правому берегу водосховища до міського пляжу, включаючи Затоку;

Щербаківське водосховище

- верхів'я водосховища й у межах гранітного кар'єру.

Володарське водосховище

- верхів'я водосховища, бік сторона водосховища в межах лісового масиву.

Косівське водосховище

- верхів'я водосховища в межах с.Погреби;
- по правому березі водосховища в межах лісового масиву.

Дибенське водосховище

- на протязі всього водосховища за винятком сіл Чайки та Лютері.

Стеблівське водосховище

- у районі сіл Тептієвка та Хохітва.

По р.Роставиця:

Глибочанське водосховище

- по правому березі водосховища від мосту с.Трушки до затоки включно;
- від мосту с.Трушки до греблі с.Матюші.

Громадян, які порушують правила заборони ловлі риби у нерестовий період, притягують до відповідальності відповідно до чинного законодавства.

А для тих, хто все-таки не може витримати двох місяців без вудочки, аматорська та спортивна риболовля дозволяється тільки з берега за межами місць нересту однією поплавцевою й донною вудочкою з одним гачком та спінінгом із блешнею.

Підготував
В.Данилко

А справжнім рибалкам слід пам'ятати...

Вже сьомий рік фірма "Міг" (скоріше відома як снасті від дядька Михайла) задовольняє попит рибалок на снасті, враховуючи два основні чинники: високу якість і доступну ціну. Це сімейний бізнес, що започаткувався ще 20 років тому. Більшість товарів, запропонованих українському ринку, виробляється фірмою "Міг". Сьогодні гостем нашої редакції є той самий Дядько Михайло, що дбає про кожного рибалку, надсилаючи свої товари поштою.

Кореспондент (К). Дядьку Михайле, незабаром настане період заборони риболовлі через нерест риби. Які, на Вашу думку, пов'язані з цим проблеми існують сьогодні?

Дядько Михайло (Д.М.). Кожен розуміє, що питання вилову риби, яка намагається продовжити свій рід, лежить у площині моралі. І якщо батьки чи старші люди не заклали цього змалку, то ми з вами однією публікацією не зробимо цього. Але з іншого боку, кожна людина, як би вона не виховувалась і в яких би умовах не жила, має щось таке господне у душі, що стримує її від недобрих учинків. Тому більшість рибалок свідомо оберігають рибу під час нересту, якщо б навіть не було заборони, й вони не завдали б ніякої шкоди її відтворенню (розмноженню). А бракон'єр — це злодій.

К. Може, людей утримує від бракон'єрства страх перед покаранням за це?

Д.М. Страх — це стан і надто довго знаходитись у ньому люди не можуть, бо звикають. А покарання частіше намагаються уникнути.

Недарма нам наполегливо навіювалось понад 300 років оте чуже, блюзнірське: «НЕ ПОЙМАН — НЕ ВОР».

Думка оточення, або так званого колективу, про людину, штучно цінувалася вище, ніж думка самої людини про себе. А насправді «НЕ ВПІЙ-

К. Тобто, Ви вважаєте, що ніякі заходи державної охорони довкілля не здатні зупинити бракон'єрство? Лише виховання особистості, як найвищої, самодостатньої цінності може захистити оточуюче середовище?

Д.М. Коли людина гордо заявляє, що походить від мавпи, вона автоматично знімає з себе будь-яку відповідальність за свої вчинки. Подумайте, перед ким їй відповідати? Перед прирідом, що надто приблизно нагадує людину?

Насправді, бажають цього люди чи ні, вони відповідають за свої вчинки перед отією незбагненною надсилою, що створила все суще.

А держава... Держава, як хатинка на курячих ніжках, має повернутися до лісу задом, а до людини передом. Буде людина багата, буде багата й держава. А в нас, поки що, все намагається зробити навпаки, тому воно не тримається купи, тому нічого не виходить. Людина, яка заробляє за 20 хвилин своєї праці на кілограм чи на півкіло риби, не полізе вночі у воду за рибою під час заборони.

К. Дядьку Михайле, але ж ті самі люди сьогодні винищують рибу такими варварськими засобами, як електровудка, отрута тощо. Це робиться масово, є навіть маленькі річки, водойми, де зовсім не залишилося риби.

Д.М. На жаль, це справді так. Однак почала використовувати електротрала саме ота держава ще в середині 70-х. Робили такі випробування в Україні на Каховському водосховищі. Результат був надто негативний, і від цього способу ловлі риби відмовились.

Дослідження показали, що не вся риба уражена електровудкою спливає на поверхню. Це залежить від стану повітряного міхура в момент електричного удару. Більшість залишається на глибині й гине або втрачає здатність до відтворення. Першою гине дрібна риба, молодь. Найвразливішими до електрошоку виявилися судаки та інші окуневі.

Але основна причина, через яку тоді відмовилися від електротралів, це споживчі властивості риби, що значно погіршувалися.

К. Ви маєте на увазі, що риба добута електрострумом не така смачна? Але ж і худобу на м'ясокомбінатах шокують електрострумом?

Д.М. Справді шокують, але кожну окремо, у певне місце на тілі й певним зарядом. Електровудка дає заряд у воду й вражає все, що там є без розбору, по всій поверхні живих організмів. Намалюймо таку собі картинку: табунчик бичків загнали в невеличке озерце й намагаються шокувати електричним струмом. Ви можете хоча

б приблизно собі уявити, якої сили струм має бути використаний для цього? І як ці бички будуть корчитися, і чи будете ви після цього вживати оте м'ясо. Уражена риба виділяє в кров такі елементи, що стає вже не продуктом харчування, а до певної міри отрутою. От і виходить, що бажають цього люди чи ні, а все ж відповідають за свої вчинки своїм здоров'ям, здоров'ям близьких, своїх дітей. В Японії є такий спосіб, щоб риба не билася й не виділяла у свою кров нічого зайвого, виймаючи з сіток, її одразу проколюють спеціальним інструментом. Така риба набагато смачніша, поживніша, але й дорожча.

К. Дядьку Михайле, що б ви хотіли побажати рибалкам України?

Д.М. У першу чергу хотів би побажати жінкам завязятих рибалок пам'ятати, що «НА РИБОЛОВЛІ ОДИН РАЗ У ЖИТТІ БУВАЄ ЛИШЕ ЧЕРВ'ЯК». Тому не сваріться марно, а збирайтеся разом на риболовлю, коли закінчиться нерест. Там ви точно побачите, яким способом добуто рибу, яку споживають ваші діти. Та й чоловікові веселіше буде. І взагалі нашим жінкам треба сміливіше братися за чоловічі справи. Тільки не в шахту, не дороги мостити, не на трактор і не в солдати, а в депутати, легковушкою управляти, рибалити, якимось наше життя прикрашати та направляти. За кількістю жінок у парламенті ми чомусь ближче до азійських країн, ніж до європейських.

А справжнім рибалкам слід пам'ятати, що у сиву давнину з рибалок та мисливців згуртувалися козаки, а згодом постала козацька держава. Могутня, поважна, шанована у світі.

Люди в Україні здебільшого здібні й працьовиті, саме тому ніякі революції, знущання, податки не зупинять нашого розвитку. Ми приречені на перемогу добра на Нашій землі. Немає Волі без Батьківщини, але немає й Батьківщини без Волі.

Шануймося, бо ми того варті!

На месте, которое я давненько облюбовал и даже благоустроил, всегда оставлял рыбе харчишек, никого не было. Тут нераздельно для дочерников и разве что одну удочку можно пристроить в сторонке, чтобы ловить для потехи души еще и в проводку. Я так всегда и делал. Забрасывал полудонку с выползком для здешнего гибрида, который славился дерзким норомом и весил до килограмма, а сам занимался уклеей, чтобы не скучно было.

И теперь сначала я бросил кормушку с сухарями и подсоленным жмыхом, потом поставил безынерционную катушку на удище для полудонки и, снарядив, забросил. Сегодня можно надеяться на родственника караса. Погода — прелесть! Солнце стояло, правда, уже вровень с лесом, но ветра не было, на глади воды играла всякая рыба и обещала отраду для сердца.

Легкую и прогонистую трехметровую удочку я изготовил на уклею, которая почти никогда не отказывалась от всякой наживы на мелком крючке, но всегда предпочитала сладкое и крашеное тесто. К тому же, поверх крючка с длинным цевьем, я приспособил полосу сверкающей жести, прельщая рыбку игрой самодельной и простой мормышки. На такую, оснасточку очень часто клевали окуни и ее редко оставляла без внимания щука. Хищница была все же нежелательна, краем пасти она засекалась изредка, а чаще откусывала мормышку и "делала хвостиком".

Ловить я всегда начинал с малой глубины, пока приличная рыба не ушла от берега, меня радовала не только поклевка, но и трофей.

Первая проводка прошла втуне, впрочем, вторая и третья тоже, хотя со дна поднимались пузырьки воздуха, которые пускали, наверное, прогуливающиеся по дну сазаны, лещи или ожидаемый гибрид.

Я, конечно, удовлетворился бы и ласкирем или приличной плотвой, красноперкой или подлещиком, но... Проблема с клевом.

Припустил слегка кувовый поплавок и... еще несколько пустых проводок.

А поверху рыба играла: круги разной величины разбегались по воде, уплывали под блеск солнца.

Может намечается дождь, и всякая речная живность, слышит его приближение, впала в апатию? Может кислорода наверху больше?

Что ж, видно, придется мне сегодня перебиваться мелочью, уклеек ловить. Переместил поплавок на нужную глубину, сантиметров на сорок, бросил в воду, и... он тут же побежал в сторону. Легкое движение ки-

стью руки — и первая рыбка моя! На почин... С мизинец.

Я ожидал, конечно, что-нибудь сантиметров на пятнадцать, но такая уклейка ловится у других. Мне досталась вдвое меньшая.

Планида!

Когда клюет и цепляется рыбка величиной в ладошку, не в детскую, конечно, тогда весело на сердце и приятно руке. Чувствуется сопротивление уклеи, а она упористая. Есть борьба. А тут... Но клев был отменный. Поплавок то исчезал на короткое время, то бежал поперек течения, дробил, кувырчался, выпрыгивал. И почти за каждой подсечкой — рыбка!

Частенько поглядывал я на полудонку, но удище только один раз коротко дернулось и продолжало дремать. Я даже не стал перекидывать, чтобы проверить наживку. Некогда было, да и охота пропала — уж очень увлекал веселый и нахальный клев маленькой и вкусненькой уклеи. К тому же, я обязан был наловить этой рыбки, дома ждал кот Базил.

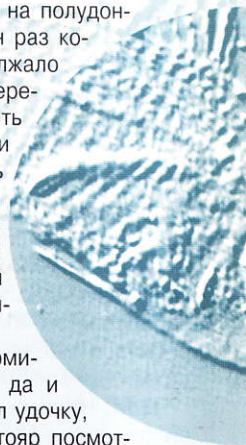
Часика через два притомилась рука и притих азарт, да и клев уменьшился. Я отложил удочку, закурил и поднялся на крутояр посмотреть сверху на других рыбаков и размять кости.

Взобравшись наверх, пройдясь чуть ниже того места, где я сидел, увидел под берегом стаю голавликов, среди которых были особи очень внушительной величины, ну прямо гиганты.

Это уже интересно! Стоял июнь — на рыбу плюнь, но это пословица, а рыба — вот она, шевелит красными плавниками, помахивает хвостами и даже, кажется, косится на увальня на пригорке.

Я глянул вокруг. Зеленые деревья с густой листвой, высокая и сочная трава; что-то летает, жужжит, мельтешит перед глазами. Пошевелил ногой в дикоросах — вскинулась всякая мелочь, какую не подашь на крючке голавлику: комарики, мошки, жучки. Тут птичек много, они подбирают, что видно глазом, а вот кузнечиков — не видно.

Пощарил в карманах. Кусочек теста, пластиковая коробочка — опарыша хотел было посадить на проглотушку — но впопыхах сунул в карман. Подошел к берегу ближе, бросил кусочек теста поодаль от стайки. Тотчас метнулся к нему голавлик, слопал без всякой опаски. Я

сыпанул опарышей. Рыбья мелочь тут же расхвата- ла, всем желающим даже не хватило. Крупные осо- би подплыли из глубины, но неторопливо, будто из любопытства, без всякого внимания к корму.

“А что... если?... У меня же все есть! Черви, опа- рыш, хлеб и тесто, сырок плавный, перловка... Круглый поплавок из светлой пластмассы, окружен- ный водой сколько надо. Катушка безынерционная черта сможет удержать. Можно же пустить наживу от середины к берегу по течению.”

Перестроить снасть, зацепить поплавок из плек- са и поводок с наживкой и без грузила было делом нескольких минут. В общем, — как учили!

Забросил опарышей подальше, затем подтянул на струю, что прижималась к берегу и где дежу- рили голавли, насторожил на поплавок глаза.

Кусты справа слегка скрывали меня от рыбы, но и я многого не видел. Блики солнца играли на водяной глади, по- плавок вошел в слепящий блеск и пропал из вида. Я перевел взгляд на конец удилица... Нет, наживка про- шла нетронутой.

Ну что ж, повторим заброс... И опять напрасно!

Я менял насадку и глубину, снимал и снова одевал поплавок, за- брасывал под самый берег, сидел сог- нувшись или лежал плашмя, но...плевали на мои старания хитрые или сытые голавли.

Уже и солнце поднялось к зениту, и разомлел я до некуда от жары, — все труд напрасный. Я воз- мущался, выражался с помощью могучего и бога- того русского языка, не раз поднимался на гору, чтобы убедиться, что еще есть в Донце рыба, но... Голавли выводили меня из себя своим пренебреже- нием.

Рыба была. Голавлики флегматично гуляли туда -сюда в толще воды и даже бросались иногда напе- рехват плывущей всякой разности и моему угоще- нию из кусочков теста.

Поодаль и глубже стояли на струе торпедами матерые рыбы, слегка поводили красными плавни- ками. С досады я, конечно, придумывал им прозви- ща пообиднее, но богатый словарный запас был бесполезен.

“Думать надо, друг мой печальный, — прика- зал я себе. — Шевелить извилинами. В жизни дав- но известно, что выход всегда есть. Вот, скажем, ходовую донку приспособить под упряжку укле- ек... Но ведь это не пережат!.. А что терять? По- пытка — не пытка. В моем рюкзаке было доста- точно причандалов, нашелся и нужный груз с по- водком и застежкой. Привязал к леске тройной ка- рабин и соорудил хвост с поводками под стайку уклеек с крючками на шесть миллиметров. Посадил трех уклеек, самых живых и маленьких. Садок у

меня для них отдельный, чтоб жили и не тужили, не погибли до конца моего промысла. Теперь при- годились.

Осторожно и мягко закинул я рыбок в родную стихию и, почувствовав грузилом дно, стал вести снасть ж берегу на течение. Поздно, но подумал о топляках, корчагах, возможности зацепа. Снасть больно громоздкая, чтобы водить смело по незнако- мому дну.

Леска на удочке 0,3, крепкая, новая — меняю каждый сезон, чтобы не корить себя при обрывах за скверность, держу леску с натягом, но чуток провисшей. Выдержит ли, если схватит гигант?... Долж- на бы. Да и катушка не раз выручала. Отечест- венная, но тормоз на ней работает четко, сдает лес- ку на заданное усилие и хорошо притомляет рыбу.

Все это у меня в голове сумбуром, вместе с мыслями о времени, о том, что опять труд напрас- ный, пройдет впустую моя ходовая донка. Но вдруг, когда по моим прикидкам уклеики находились еще вне интересов стаи голавлей и где-то в семи метрах от берега, леска выпрямилась и придавила кончик удилица к воде. Мысленно я вообразил себе под- водную картину, увидел, как кто-то схватил уклеику и с разворотом пошел на дно, чтобы в сторонке и без свидетелей полакомиться. Я уже ощущал тя- жель в руке, когда подсек, понимая, что выдержка была в самый раз, однако можно перестараться.

Удилище тут же рванулось из рук, леска с труд- ом сматывалась с катушки, я понял, что рыба заце- пилась довольно большая. Впрочем, это чувствова- лось и по изгибу удилица и направлению лески, она уходила к середине реки и с брызгами резала воду.

Что ж, если нет коряг... Но я все же подправлял ее ход, придерживая над дном и склоняя пойти на круг.

А еще я боялся, что щука схватила мою уклеику. может перекусить леску и уйти восвояси, — уж очень мощные рывки передавались моей руке.

Но борьба продолжалась и мне казалось, что времени прошло довольно много, прежде чем я ощутил признаки усталости противника. пригото- вил подсаку, опустил ее в воду, норовя привести гладиатора в узкую заводь, где удобнее его взять.

Наконец, наверх вышел большущий голавль с руку длиной, наверное. Я подтащил его к себе и легко взял в широкую подсаку. Быстро вытащил на берег, пересадил в сетку для крупной рыбы и, поса- див на снасть новых уклеек, снова пустил в дело хо- довую донку.

Конечно, я трепетал и волновался, надеялся взять еще такого же голавлика, но уж... дудочки, — перевелись простак. Ушли далече.

Г.Коваленко

Як визначити клювання риби

Найнадійнішим способом зорінтуватися, що риба клює, є утримування натягнутої жилки в пальцях. Трохи вміння і це зовсім не втомлює, а дозволяє відчутти легеньке смикання, навіть рух живця чи осідання зелені на жилці.

Якщо нижню частину вудки встромити в землю чи встановити її на підпорі, то за натягнутої жилки можна відстежити кожний рух верхинки на тлі неба. Жилка має бути настільки натягнутою, щоб не чинити опору під час клювання. Цього можна досягнути (утримуючи її пальцями) відповідною установкою катушки, притиснувши жилку піском (але не каменем!) або прив'язавши її до трави. Дуга безінерційної катушки повинна залишатися відкритою. Якщо ж використовуєте інерційну катушку, то треба змотати з неї кілька метрів вільної жилки й старанно укласти її поруч, краще на шматку фольги. Також треба прибрати всі палиці, за які може зачепитися жилка. Вона не має бути скрученою, бо петельки зачепляться за будь-яке пропускне кільце, і про клювання годі й думати!

Якщо рухи верхинки неможливо помітити, то сигнал про клювання подасть прикріплений до неї дзвіночок або, зрештою, тріскачка безінерційної катушки чи шелест жилки, що ковзає пропускними кільцями. Ефективним сигналізатором клювання є також пінопластова кулька, підвішана на жилці між катушкою та першим пропускним кільцем, або між наступними кільцями. Ніжне потягування риби, що бере наживку, викликає тремтіння кульки. Сильне потягування жилки призводить до підняття кульки настільки, що навіть чути її удар об вудлище (це додатковий сигнал). Під час підсідання кулька спадає з жилки, не перешкоджаючи виважуванню.

Під час ловлі з берега часто виникає потреба відійти від вудочки на кілька метрів або й далі. У такому разі застосовують сигналізатори. Це дуже прості звукові або світлові пристрої. Багато винахідливих рибалок користуються при цьому різноманітними конструкціями. Інколи вони бувають і в продажу. Їх можна змонтувати безпосередньо на вудлищі, тільки б не заважали маніпулювати ним. Вони можуть також лежати поруч із вудкою.

Найважливішим елементом сигналізатора є контакти, що замикають електричний ланцюг. Дуже зручно скористатися білизняною прищіпкою.

Екзотика нічного вудіння

(Продовження, початок у №№4—10/1999 р.,
№1/2000 р.)

В її "щіточ-ки" вмонтовують жерстяні деталі так, щоб не псували жилку, яка має вислизнути під час потягування. Зникнення жилки-ізолятора з проміжку між контактами призводить до замикання електричного ланцюга. Тоді, залежно від винахідливості рибалки, пролунає дзвінок або спалахне лампочка. Тут варта уваги проста електрична схема на двох чи трьох транзисторах. Це генератор коливань. Підбираючи відповідно резистори та конденсатори, отримують коливання низької (пульсуюче світло лампочки) або високої (звук у гучномовці) частот. Миготливе світло добре помітно навіть на далекій відстані. Щоб любителі майструвати мали приємність поекспериментувати, уникнемо точних даних щодо решти елементів ланцюга.

Слід зазначити, що на сигналізатори впливає сира погода. Волога замикає контакти й викликає фальшиву тривогу.

Власне клювання, підсікання та виважування

Як тільки помітите, що риба бере, спочатку дайте їй волю. Йдетесь про те, щоб жилка змотувалася без перешкод, перш ніж надійно вхопите вудлище. Тому слід умити звільнити жилку від контактів сигналізатора, з-під піску то-

що, якщо цього не сталося після першого ривка риби.

Коли схопите вудлице, спрямовуючи його горизонтально вздовж жилки, що змотується, то можете вчинити двояко: якщо короп, судак або головень взяв поблизу перешкод, миттєво вибирайте слабіну жилки й підсікайте — чим більшу віддаль риба вже пододала, тим ширший і могутніший має бути рух плеча. В іншому разі завжди краще почекайте, поки риба явно візьме наживку. Адже хижак часто розмотують до кількох десятків метрів жилки, зупиняються, ковтають наживку та

велику рибіну, а в маленької вирвете шматок із рота. Вибір слушного моменту підсікання потребує уміння, яке приходить з досвідом. Часто вже під час клювання можна відчути, що риба невеличка, тоді легким чи сильнішим потягуванням за жилку до себе відберіть у неї наживку.

Перед підсіканням обов'язково підмотайте жилку, вибираючи слабіну, особливо, коли риба змінила напрямок чи зупинилася. Підсікання має відбутися в момент найкращого контакту з рибою при натягнутій жилці.

Якщо після сигналу про клювання довго нічого не відбувається, обережно змотуйте жилку і, як тільки відчуєте найменший опір, відразу підсікайте. Буває, що риба (минь, лин), проковтнувши наживку, стоїть на місці. Іноді снасть чіпляється за щось, і риба наживку випльовує.

Щодо виважування, то вночі це робити набагато важче, бо не видно перешкод. Тут допомагає добре знання місця ловлі. За напрямком жилки легко орієнтуватися, куди втекла риба й як далеко можна її ще відпустити.

Миня та вугра ви відразу впізнаєте за характерним "угвинчуванням" у воді. Сильний опір — це вугор, безладне борсання — минь. В обох випадках виважувати треба рішуче, амортизуючи верхинкою раптової ривки без віддачі жилки.

Головень після кількох несподіваних ривків впливає на поверхню. Йому можна дати попустувати, атаки відбивати, нахилаючи вудлице праворуч і ліворуч. Це триває недовго. Однак треба пильнувати, щоб він в останню мить не попрямував до

пливуть далі.

Якщо наживка велика, зупинка та розгортання її в пащі можуть бути багаторазовими. Ковтання невеличкого шматка триває близько хвилини, великого — кілька хвилин. Використовуйте шматки трохи більші, ніж гачок, а найкраще такого розміру, щоб маленький судак чи вугор не могли його швидко ковтнути. Тоді, через 1—1,5 хв. ви впевнено підсічете

10 / КОЛИ ЗСУТЕНІЄ

берега й не заплутав жилку в куцах. Здебільшого після перших несподіваних ривків він дозволяє виважувати себе легко. Ще легше виважувати ящя.

Судак інколи поводитьсь досить пасивно, але частіше бореться, вдаючись при цьому до довгих утеч, часто в бік небезпечних для жилки перешкод. Тому без потреби не варто відпускати його надто далеко, хіба що на чисту воду. Якщо риба знаходиться між зачепами (наприклад, потрапила туди під час ковтання жилки), слабини не давайте, але амортизуйте її поштовхи високою піднятою вершинкою. Маневр приносить успіх, якщо риба раніше не встигла обкрутити жилку навколо зачепа. Після кількох довгих утеч судак слабне й починає безпорадно кружляти. Його треба виснажити, маневруючи лише вудлицем.

Якщо ви підсічете коропа, лина, усача чи сома, то на вас чекає тривале змагання, і тоді ви маєте продемонструвати своє рибальське мистецтво. Увесь секрет полягає в умілому гальмуванні риби. Рано чи пізно кожна рибина стомиться й, якщо ви не припуститесь жодної помилки, буде вашою. Однак майте на увазі — у разі потреби ваш колега з ловлі має зібрати всі вудки, що заважають.

Для витягування риби на берег непогано заздалегідь вибрати зручне місце, щоб спрямовувати туди виснажену рибу. Якщо плаский берег дасть змогу, витягніть її ковзанням. Важливо, щоб риба рухалася так само плавно і в воді. Коли вона, лежачи на боці, "виїжджає" на берег, можете наприкінці витягування трохи прискорити її рух. Витягуйте її доти, доки можливо, і швидко хапайте рукою.

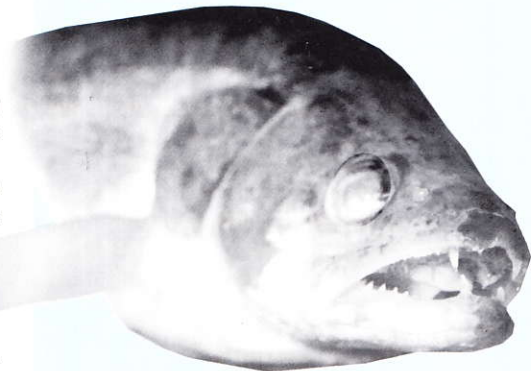
Якщо крутий і зарослий берег не дає змоги витягнути рибу ковзанням, скористайтеся підсакою. Довге вудлице ускладнює маневрування, тому, якщо ловите самі, то вкоротіть його. Ліпше, звичайно, попросити колегу допомогти. Втомлену рибу спрямовуйте на обруч підсаки, підставленої з боку її голови, маневруючи одночасно рибою і підсакою.

Великі екземпляри треба витягувати з води багориком. Втомлену рибу чіпляйте за зябра й плавним, рішучим рухом витягуйте на берег. Наприкінці вудку можна відкласти, щоб допомогти собі рукою. Одному рибалці це робити трохи незручно. Якщо розраховуєте тільки на себе, то на хвилинку відкладіть вудку. Це можна зробити тільки тоді, коли повністю виснажена риба лежить на боці й не реагує на доторк багорика. Надійно захопивши її за голову, дійте як звичайно, але не запускайте пальці надто глибоко під зябра. Особливо обережним треба бути, витягуючи з води великого сома (щоб не покалічитися).

Під час виважування не можна світити ліхтариком. Це лякає рибу й провокує її на раптові ривки, засліплює та дезорієнтує рибалку й, по суті, нічим не допомагає. Тільки на кінцевому етапі іноді допомагає краще освітлення, особливо коли виникають якісь несподівані ускладнення.

(За книгою А.Трембачевського
"Нічне вудіння риби", Варшава, 1991 р.)

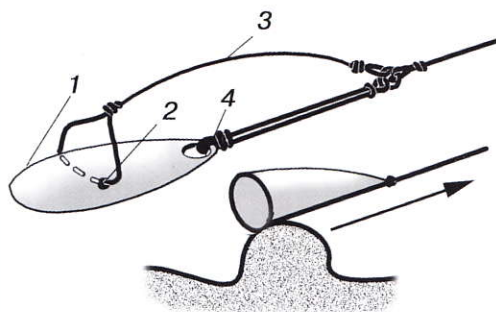
(Далі буде)

Риболовні снасті з усього світу

(Продовження, поч. див.
"Рибалка", №№ 2-10/1999,
№1/2000)

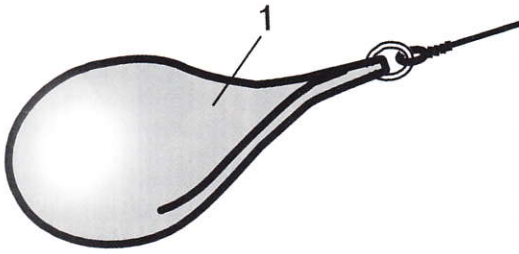
Грузило

Грузило

Корпус **1** виконаний з двома отворами **1** і **2**. В отворі **1** є коромисло **3**, а в отворі **2** закріплений гумовий амортизатор **4**, який при зачепах розтягується й грузило звільняється.

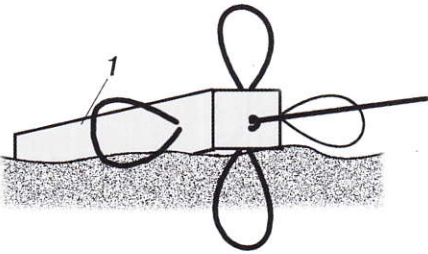
Автор: Р.Печко, США, 1972 р.
Патент № 3683542.

Грузило

Корпус **1** зігнутий по поздовжній осі. Легко проходить крізь зачепи.

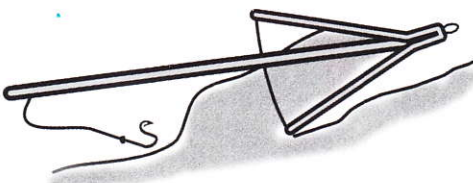
Автор: Л. Мартін, США, 1971 р.
Патент № 3609908.

Грузило

Складається з корпусу **1** із трохи важчою передньою частиною, з якою з'єднані петле-видні відрізки дроту. Добре тримається на замуленому дні.

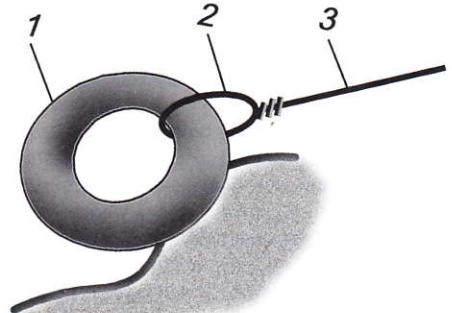
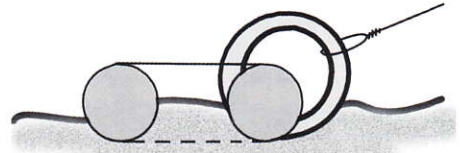
Автор: Г. Руппе, США, 1977 р.
Патент № 4019275.

Грузило

Виконаний у вигляді пустотілого корпусу. Маючи невеликі розміри вирізняється високою зачепністю.

Автор: Є. Гібсон, США, 1952 р.
Патент № 2611988.

Грузило

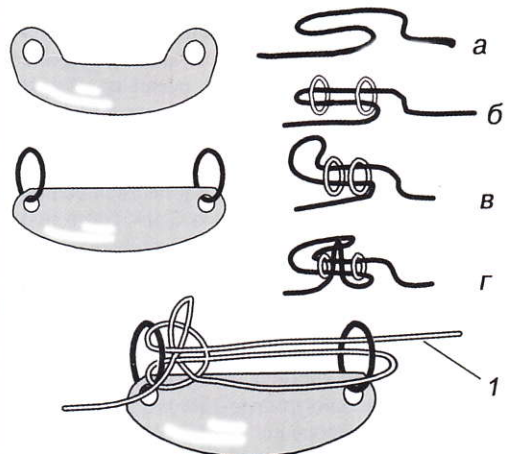
Тороїдний корпус, охоплений кільцем **2**, яке з'єднане з тросом **3**. Добре тримається на замуленому дні й звільняється від зачепів.

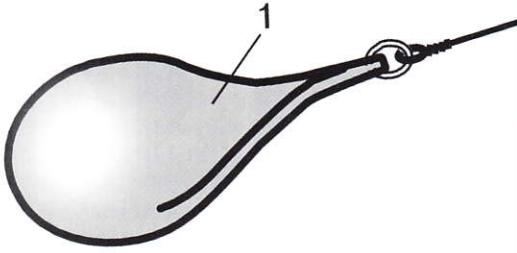
Автор: І. Майкл, США, 1962 р.
Патент № 3057110.

Швидкознімне грузило

Продовгуватої форми. Може закріплюватися на будь-якій частині жилки **1** способами а, б, в, г. При сильному потягуванні жилки **1** грузило звільняється.

Автор: Х. Маклеоз, США, 1970 р.
Патент № 3516192.

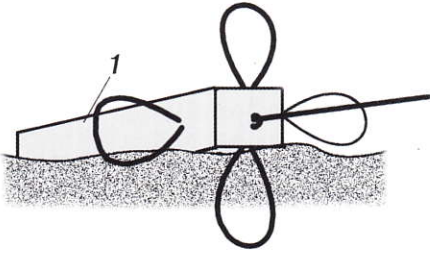

Грузило

Корпус **1** зігнутий по поздовжній осі. Легко проходить крізь зачепи.

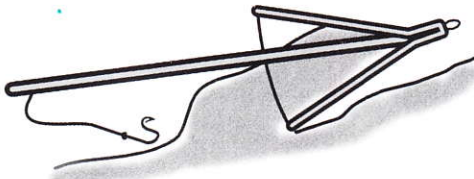
Автор: Л.Мартін, США, 1971 р.
Патент № 3609908.

Грузило

Складається з корпусу **1** із трохи важчою передньою частиною, з якою з'єднані петле-видні відрізки дроту. Добре тримається на замуленому дні.

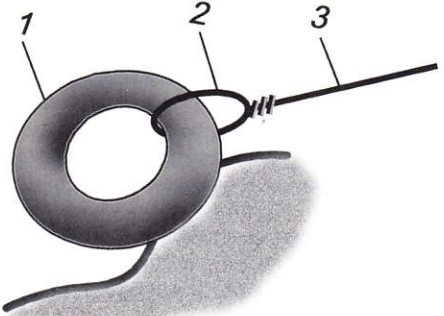
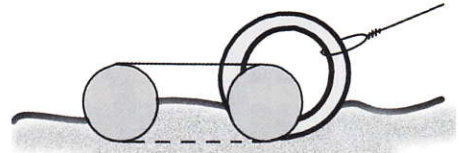
Автор: Г.Руппе, США, 1977 р.
Патент № 4019275.

Грузило

Виконаний у вигляді пустотілого корпусу. Маючи невеликі розміри вирізняється високою зачепністю.

Автор: Є.Гібсон, США, 1952 р.
Патент № 2611988.

Грузило

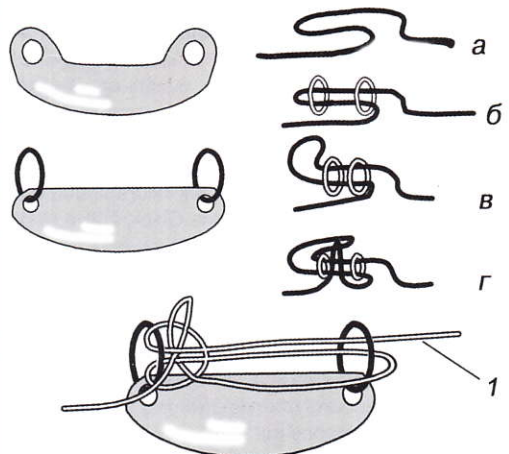
Тороїдний корпус, охоплений кільцем **2**, яке з'єднане з тросом **3**. Добре тримається на замуленому дні й звільняється від зачепів.

Автор: І.Майкл, США, 1962 р.
Патент № 3057110.

Швидкознімне грузило

Продовгуватої форми. Може закріплюватися на будь-якій частині жилки **1** способами а, б, в, г. При сильному потягуванні жилки **1** грузило звільняється.

Автор: Х.Маклеоз, США, 1970 р.
Патент № 3516192.

НЕЗАЧІПКИ

Чимало рибалок упереджено ставляться до "незачіпок". Звичайно вони мотивують свій скепсис буцімто дуже великою кількістю холостих підсікань і сходів риби під час виважування, не враховуючи що "незачіпки" дають змогу ловити в тих місцях, куди зі звичайними принадами ліпше й не потякаться: у глухих корчах, густих водяних заростях тощо. А саме в таких місцях, і може бути велика риба.

Хижак рано чи пізно пристосовується до хитрощів, придуманих для нього рибалками, починає розпізнавати й уникати підозрілих (найпопулярніших на цій водоймі) принад, особливо остерігаючись відкритих місць, котрі постійно відвідують спіннігисти. Найчастіше рибу в таких місцях вони досить швидко "вибивають", та, що залишилася, клює обережніше, а то й зовсім переміщається в затишні куточки водойми — глухі корчі, зарості водяних рослин.

Що ж у такому разі робити? Найпевніший варіант — податися на водойми (якщо вони ще є), де клювання риби ще не зіпсоване цим "жорстким пресингом" із боку рибалок.

Ще можна почати затяжний експеримент, випробовуючи на улюбленій водоймі в добре знайомих місцях нові спіннігові принади, а також спробувати рибалити у глухих корчах, заростях водяних рослин серед затонулих дерев, тобто в місцях, де ніхто не ловить, побоюючись умиць втратити запас усіх прихоплених із собою принад. Хижак почувається тут у безпеці й сміливіше бере запропоновану принаду. Тому навіть у періоди повного неклювання тут можна часом сподіватися на успіх.

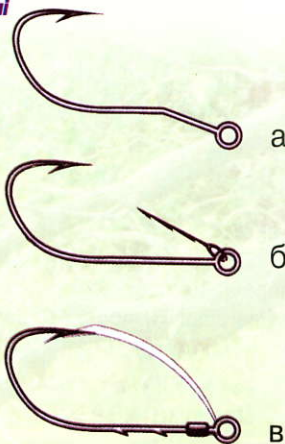
Загалом, різних варіантів "незачіпок" чимало: одні краще спрацьовують у густій траві, інші — у корчах. Деякі з них у комбінації тільки зі штучними принадами (блешнями, твістерами), інші годяться і для тваринних наживок. Незважаючи на розмаїття моделей, їх об'єднує один принцип: під час проводки жала гачків захищені від зачепів, але після клювання або підсікання захист сцезає, гачки звільняються й упинаються у пащу хижака. Ця властивість "незачіпок" дає змогу користатися ними там, де звичайні принади миттєво застряють у корчах або начіплюють траву. З того, як міцно "незачіпки" тримаються в пащі хижака після підсікання, судять про її якість.

Можна говорити про дві концептуальні системи "незачіпок": або жало гачка прикрите пружними вусиками з тонкого дроту, товстої жилки, пластикових пелюсток тощо, або жало одинарного гачка заховане в тілі твістера або віброхвоста.

Ідея потрапила в Європу із США. Саме американці започаткували створення цього типу принад, і цьому є доволі логічне пояснення. Річ у тім, що основним об'єктом прісноводного аматорського рибальства у Штатах є так званий чорний, або американський окунь (Black bass), який мешкає в найнедоступніших місцях тамтешніх водойм. Спроби ввіймати його над чистим дном, як звичайно, приречені на поразку, що й спонукало небайдужих до риболовлі американців ховати жало гачків у тілі створених ними ж пластикових принад.

Мал.1. Для „техаського“ монтажу бажано мати спеціальні гачки. Особлива форма цівки не дозволяє принаді зісковзати з гачка під час ловлі

Мал.2. Гачки для „техаського“ монтажу: а — з вигнутою цівкою; б — „кеерг“; в — із запобіжною дужкою.

Мал.3. Обтяження „техаського“ монтажу: а — за допомогою кулястого грузила; б — безпосередньо на жилку надіта половинка ковзної „оливки“.

У Техасі проблема була особливо гострою, бо більшість штучно створених тут водойм були захищені стовбурами дерев, які стирчали з-під води — перед затопленням відведені під водойми території від лісу не очищали. Мабуть, саме техаські рибалки були авторами перших "незачіпок". У всякому разі, монтаж так і називається — "Техас". Головний його козир — простота. Навіть використовуючи звичайні гачки, можна оснащувати ними більшість м'яких пластикових принад, але ловля буде ще ефективнішою, якщо застосувати гачки з особливою формою цівки (мал.1).

Слідом за американцями за виробництво всіляких "незачіпок" узялися європейці. На європейських водоймах теж знадобилися цього типу принади. І не дивно. Згадайте хоча б, як виглядає влітку більшість наших водойм: затоки зі стовбурами, що стирчать з-під води — царство судака й окуня; суцільно зарослі водяними рослинами мілководдя — притулок щуки-трав'янки. Але на жаль, ці території заборонені для звичайних блешень.

Тому тепер практично всі провідні фірми, які спеціалізуються на виробництві спінінгових принад, мають у своєму асортименті кілька моделей "незачіпок".

"Незачіпки" нескладно зробити самому. Тим, хто вміє тримати в руках обценьки та паяльник, для цього не треба багато часу, а ефективність таких виробів буде ненабагато нижча, ніж у фірмових. Пропонуємо на вибір три конструкції різного ступеня складності.

1. Якщо маєте фірмові гачки "Keeper" (мал.2,б) для "техаського" монтажу або спеціальні із захисною дужкою (мал.2,в), то особливих слюсарських навичок вам мати непотрібно. Досить правильно оснастити таким гачком м'яку принаду та приєднати кулясте грузило (які використовують для оснащення поролонових рибок) або надіти ковзне грузило безпосередньо на жилку перед гачком. Можна замість кульки використати половину ковзної "оливки" (мал.3).

2. Якщо не пощастить розжитися фірмовими гачками, згодяться й звичайні, відповідного розміру, але бажано обценьками вигнути цівку на відстані третини від вушка (мал.2,а). Така форма цівки оптимальна для "техаського" монтажу: добре тримає м'яку принаду, дає змогу гачку легше звільнитися від силікону, що закриває жало, і глибоко проникати в м'які тканини пащі хижака.

Вибираючи м'які принади для "техаського" монтажу, ліпше зупинитися на моделях, які мають невеликий поперечний переріз (пластикових черв'яках і раках, твістерах-комахах, жабах тощо). Від них гачку легше звільнитися під час підсікання. Найменше годяться для такого монтажу широкі віброхвости. У будь-якому разі розмір гачка має відповідати розміру принади.

Краще заздалегідь проколоти принаду в місці, де після підсікання повинно з'явитися жало, а потім

насунувши на вістря гуму, надати системі робочого положення. Тепер під час підсікання жало гачка легко вислизне з цього отвору й надійніше підчепить рибу.

3. Нескладно обладнати звичайні гачки за допомогою скобою, зробленою з гітарної струни. Обмотавшись обценьками, вигніть дріт дужкою, як на мал.2,в, вставте у вушко гачка, а хвостик біля цівки обмотайте тонким мідним дротом. Обмотку слід полудити. Підгинаючи дужку, відрегулюйте її так, щоб вона притискалася до жала з певною силою. Такий гачок можна оснащувати не тільки твістерами, але й тваринними наживками, наприклад великим випозком.

Однак більшість спінінгістів переконані, що при використанні "незачіпок" зростає кількість холостих підсікань і сходів риби під час виважування. Їм важко заперечити. Справді, відкритий трійник скоріше засяде в пащі риби, ніж захований у твістері однопіддівний гачок. Саме тому, коли ловите з "незачіпками", підсікати треба різкіше. Краще застосовувати сучасні плетені жилки, які миттєво і без втрат після підсікання передають енергію від вудлища до принади навіть на великій відстані та глибині. Дотримуючись цих двох умов, кількість сходів і холостих підсікань можна звести до мінімуму.

В. Жерех

Мал.4
„Техаський“
монтаж з
гачком фірми
„Mepps“.

Мал.5.
„Техаський“
монтаж з
гачком фірми
„Keeper“.

Мал.6.
„Техаський“
монтаж із
затиснутою на
застібці
„дробинкою“.

Ми не знаємо, коли й як добув першу рибу наш далекий пращур, але те, що вудочка — винахід давній, знаємо напевне.

У розкопках археологи неодноразово натрапляли кістяні та бронзові гачки. Нас і винахідника гачка розділяють багато століть, а основа вудіння — вудочка — мало в чому змінилася.

Сучасна вудочка — снасть гармонійна, що дає змогу при тонкій жилці вступити у боротьбу з великою та сильною рибою й перемогти її. Але це — вудочка рибалки-спортмена! Більшість же любителів у виготовленні снасті не далеко відійшли від давнього винахідника.

Робимо вудочку

Спробуймо й ми зібрати просту гармонійну вудочку з так званою глухою снастю. Для цього нам знадобиться насамперед вудлице. Тепер, коли винайдено скло- та вуглепластикові телескопічні вудлиця, орієнтувати рибалку на натуральні (бамбук, березу, горобину тощо) некоректно. Але натуральними вудлицями користуються й будуть користуватися — добрі вудлиця дорого коштують.

Серед натуральних вудлиць перевагу надають бамбуковим, бо вони легкі й добре зберігають пружність. Продаються бамбукові вудлиця суцільними хлистами або рознімними (щоб зручно перевозити у пасажирському транспорті).

У літературі зі спортивного рибальства настійно радять купуючи вудлиця зважати на колір бамбука. Зеленикуватий відтінок свідчить про незрілість, і з таким вудлицем зазнаш горя. Дозрілим вважається бамбук темно-жовтого або світло-коричневого кольору. Слід звертати увагу й на плавність переходу від комеля до вершини (чим плавніше, тим ліпше), на якість зрізу сучків, також на те, щоб у рознімних вудлиць з'єднувальні трубки щільно входили одна в одну й не хляпались.

Багаторічний досвід свідчить, якщо недбало поводитися з бамбуковими вудлицями вони слугуватимуть недовго. Тому досвідчені рибалки куплене вудлице фарбують олійною фарбою або лакують.

Березові, горіхові та хлисти з інших порід заготовляють восени, коли припиняється рух соків. Л.П.Сабанєєв вважає: "Найкращий час для зрізування вудлиць — осінь, саме жовтень і навіть листопад, коли лист з дерева спаде й деревина вже набуде значної щільності. Можна зрізува-

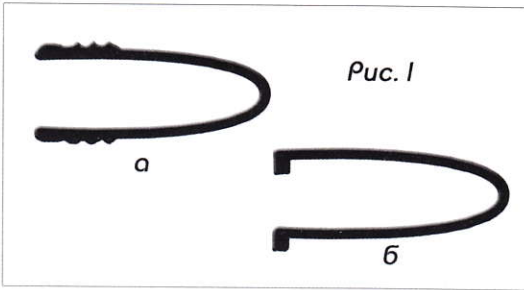

Рис. 1

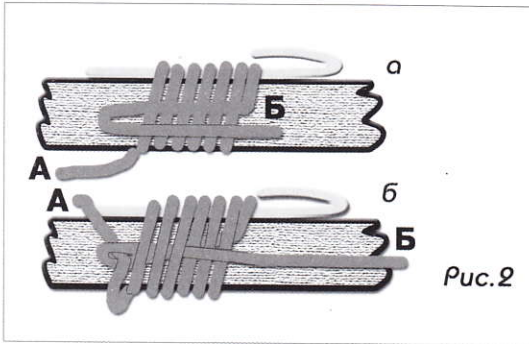
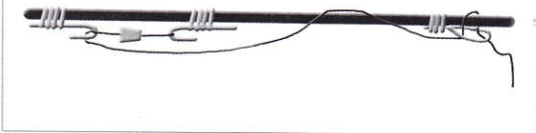

Рис. 2

Рис. 3. Вудочка, оснащена мотовильцями і петелькою для закріплення жилки.

ти вудлище і напровесні, у березні, але тоді деревина вже сирувата й не має такої міцності, як восени”.

Заготовлені хлисти обкоровують на дві третини від комля, а вершину залишають незайманою для рівномірного просушування. Акуратно, щоб не зробити насічок на хлисті, зрізають сучки і, якщо прут рівний, ставлять у тінисте місце для просушування. Викривлені хлисти випрямляють. І однак я раджу вишукувати рівні прутки, бо криві як не випрямляй, повертаються до того ж самого стану.

Восени, після просушування, кору знімають з усього хлиста, ретельно зачищають зрізи сучків, потім просочують його двічі теплою олією або оліфою. Це допомагає зберегти вудлищу пружність і еластичність. Після того як олія всоталася й підсохла, вудлище оснащують мотовильцями, але так, щоб жилки не накручувати навколо вудлища і гачок не устромляти куди попало.

Мотовильця — це два гачки, зроблені з дроту кольорових металів (але не залізного!) діаметром до 2 мм при довжині заготовки 4—5 см.

Заготовку згинають навпіл, кінці розплющують і щоб міцніше примотувались роблять терпугом кілька пропилів (рис.1,а) або загинають кінці (б). На вудлищі (але не на бамбуковому) шилом роблять проколи, заливають їх клеєм БФ-2 або олійною фарбою (щоб не загнивала деревина), вставляють мотовильця та примотують їх, ховаючи кінці. Це дуже надійне примотування: рівне, без вузлів, які рано чи пізно кошляються і розв'язуються. Його слід запам'ятати, бо неодноразово доведеться застосовувати, особливо під час ремонту бамбукових вудлищ. Як його робити — видно з рис.2. Матеріалом для примотування можуть послужити стара жилка, капронові або й катушкові нитки.

Якщо потягнути за кінець В (рис.2, б) кінець А затягується під намотування. Кінці акуратно обрізають. Так само примотуються й петельки на вершинці вудлища. Після цього примотування бажано просочити водостійким клеєм, просушити й пофарбувати все вудлище олійною фарбою відповідного тону. Залишається натягти між гачками нитку з корком, що ковзає по ній, в який ви будете втикати гачок після намотування жилки на мотовильця.

Вудлища залежно від жорсткості (товщини) оснащують жилкою різного перетину, наприклад, м'які вудлища — жилкою 0,1 — 0,25 мм. Такі вудлища використовують для ловлі дрібної риби. Середня жорсткість вудлища пасує для вудіння більшої риби (окунів, лящів), і оснащуються вони жилкою 0,25 — 0,4 мм. З жорсткими вудлищами можна виходити на велику рибу — коропа, в'язя, щуку, сома.

І.Ларін

ЧОМУ ЗНИКАЄ РИБА?

Хто з нас, кому за п'ятьдесят, не пам'ятає, скільки риби було раніше в річках і озерах? Як свідчать старі люди, риби мали незліченну кількість. Вудочками рідко хто ловив. В основному — сітками, волоками, тканицями, "пауками", ятерями і вершами. Діти у "вікнах" плавали ловили рибу плетеними з лози колицками і корзинами, а біля берега й на перекатах просто руками або підсакою. І смакові якості риби були значно ліпшими.

Узимку, лежачи над лушкою, спостерігали за рибом, як у великому акваріумі. Основними снастями для зимової риболовлі були підсака або дротяна петля на паличці. Для петлі використовували дуже тонкий сталевий дріт,

який прикріплювали на кінці палички. Знаходячись біля ополонки, цю паличку з петлею тримали нерухомо у воді. З підходом табунів риби вибирали найбільшу, оскільки вона повільніше рухається. Одягнувши петлю рибі на голову, різко висмикували її з ополонки. Таким способом ловили карасів, коропів, в'юнів.

Не так давно я хотів продемонструвати своїм друзям цей спосіб рибної ловлі. Але, на жаль, у мене нічого не вийшло — пролежав близько півтори години біля кількох лунок і не побачив жодної риби, не кажучи вже про табуни. Що ж сталося з нашими річками й водоймами? Чому вони зубожіли? Куди поділися їхні мешканці? Багато хто грішить на бракон'єрів. Це не зовсім так. Ловля сітками і волоками велася споконвіку, що, за моїм глибоким переконанням, сприяло розмноженню риби, оскільки водна гладінь очищається від баговиння та іншої зелені, яка при загниванні виділяє багато водню, що губить малька. Там, де немає такої риболовлі, водойма перетворюється на зелене мертве озеро. Отже, бракон'єрство — не причина зменшення популяції риби. Як доказ, наведу такий приклад. На території Німеччини рибалити дозволяють будь-якими снастями, за винятком електровудочки і тралів. Купуй Fischkart (рибну карту) і рибаль на здоров'я. Існують розумні обмеження, однак любителів вудіння в Німеччині більше, ніж у нас, а кількість риби від цього не зменшується.

Аналіз підтверджує, що різке зменшення кількості риби у річках і водоймах на всій території колишнього СРСР, і в Україні зокрема, відбулося майже одночасно наприкінці 50-х — на початку 60-х років, що можна пояснити великою хімізацією всієї країни. Мінеральні добрива, отрутохімікати скрізь, починаючи з залізничних розвантажуваних станцій і закінчуючи колгоспами і радгоспами, зберігалися просто неба. Їх вносили в землю переважно неправильно, за завищеними нормами, і вже після першого дощу разом зі стічними водами поглиналися водоймами й ріками, спричиняючи масову загибель малька.

Становище значно погіршилось зі збільшенням популяції колорадського жука, оскільки на боротьбу з ним було кинуте весь арсенал сильнотоксичних отрут. При цьому витруувалися не тільки жуки, а й гинуло все живе навколо.

З давніх часів люди, піклуючись про чистоту води, обкантавували поля, захисні лісосмуги, усі без винятку дороги, місця накопичення і зберігання гною, скотомогильники й кладовища глибокими рівчачками. І це робилося не випадково, бо гній, який виділяє азот, потрапляючи у водойму разом із талими й дощовими водами, спричиняє ту ж біду, що й мінеральні добрива, а трупна отрута зі скотомогильників та кладовищ викликає й у риби, й у тих, хто її споживає, чимало різних захворювань.

На жаль, наші екологи протягом десятиріч перебували у "глибокому підпіллі", а в цей час у погоні за необліковою землею і одержанням фальшивої надурожайності рівчачки було знищено й розорано.

Щодо кладовищ. Хто міг додуматися розмістити величезне Лісове кладовище м. Києва поруч з досить таки глибокою водоймою Троещинської ТЕЦ, вода якої періодично потрапляє в Дніпро. Я вже не кажу про нерозумне облаштування ставків, що затоплюють лісові масиви у сільській місцевості. Риба з таких ставків завжди має своєрідний запах і її вживання небезпечно для здоров'я. Таких прикладів не злічити.

Не відстають від сільськогосподарських виробництв і промислові підприємства, вони майже всі скидали й скидають у річки та водойми відходи свого виробництва. У місцях таких викидів можна зустріти добру половину елементів таблиці Менделєєва. Загибель риби у місцях промислових викидів іноді сягає 100%.

Вода всіх річок і водойм України нині офіційно визнана небезпечною для життя її мешканців і людини, бо в ній міститься така кількість різних хімічних сполук, що за своїм складом вона більше наближається до морської, ніж до прісної еталонної води. Бездумно спостерігаючи загибель риби, ми іноді забуваємо, що й самі вживаємо цю воду. Безумовно, вода за своїм хімічним складом ніколи не була постійною, зміни відбувалися в ній повільно протягом мільйонів років, і всі, хто жив у воді й на суші, встигли пристосуватися до цього.

Сьогодні, як ніколи, потрібна цілісна екологічна програма, яка б охоплювала всі сфери діяльності промислових підприємств і сільськогосподарського виробництва незалежно від форми власності. На жаль, таку про-

граму нікому створювати, тим більше контролювати її виконання. Якщо громадськість не примусить наш Уряд і Верховну Раду повернутися до безпеки обличчям, то у найближчі роки може статися катастрофа страшніша за чорнобильську.

Безумовно, людство про свій порятунок думає і прагне захиститись. У пресі, по радіо і телебаченню все частіше піднімають питання про потребу будівництва нових очисних споруд для питної води, а також створення опріснювачів морської води нового покоління. Усі ці проекти досить дорогі й не по кишені державному бюджетові. Але, через два-три роки все-таки доведеться йти на ці витрати, бо вже сьогодні вода, що подається у крани житлових будинків Києва, Дніпропетровська, Одеси, Харкова та низки інших великих міст України, непридатна для пиття й небезпечна для здоров'я. Більш того, створення очисних споруд нового покоління навряд чи врятує від хімічних елементів мешканців річок і водосховищ.

Очистити воду до еталону теоретично і практично можна лише в лабораторних умовах. Для того, щоб подати таку воду в крани будинків міст України, не вистачить двох річних бюджетів.

На нашу думку, існують інші варіанти вирішення цієї проблеми — менш дорогі, але копіткіші.

По-перше, заборонити всім підприємствам скидати відпрацьовану воду, що не пройшла необхідного очищення, а також відходи, які забруднюють водойми.

Колгоспам, радгоспам і фермерським господарствам зберігати мінеральні добрива та отрутохімікати лише у закритих приміщеннях; при їх застосуванні суворо дотримувати гранично допустимих норм.

У разі порушення цього положення на винних (незалежно від форми власності) накладати штраф у розмірі не менше 100 мінімальних заробітних плат. При повторному порушенні цих правил протягом місяця суму штрафу збільшувати вдвічі, при подальшому невиконанні — у геомет-

Дно Дніпра
в районі
річкового
вокзалу

ричній прогресії. Систему винесення штрафів, необхідно розробити детально й довести її до відома керівників.

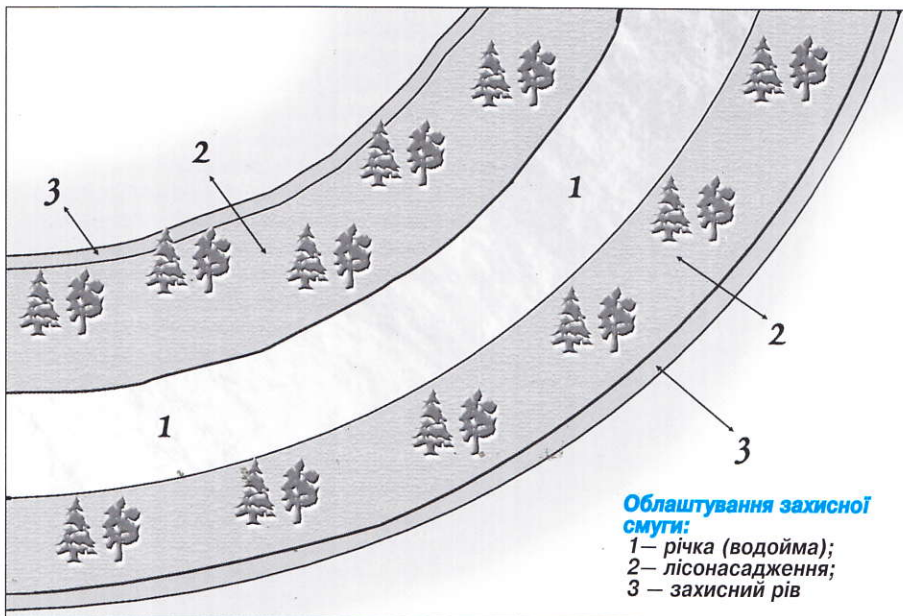
По-друге, вирити або поновити рівчаки навколо тракторних станів, заправочних станцій, сховищ з отрутохімікатами, скотомогильників та кладовищ, уздовж усіх доріг і захисних лісосмуг, місць зберігання і накопичення гною.

По-третє, вирити захисні рови глибиною не менше 1,5 м уздовж річок, озер і великих водосховищ на віддалі не менше 50 м. Уздовж джерельних

Ці заходи дозволять не тільки оздоровити наші річки й водойми, наповнити їх рибою, але й значно підняти рівень води. Річки перестануть міліти.

Хотілося б, щоб сьогодні, коли ми досягли такого високого рівня цивілізації, наші екологи та чиновники з уряду, а також законодавці з Верховної Ради нарешті зрозуміли, що від них залежить, чи буде майбутнє у наших дітей і онуків, чи зможуть вони, як і ми в дитинстві, ловити рибу руками.

Володимир Тарасюк
м.Київ.

струмків, а також ставків і річок на територіях населених пунктів з сільськогосподарським оборотом рови мають знаходитися на відстані 5 м від краю води в період максимального розливу. Смугу між захисним ровом і краєм води слід засадити лісовими породами дерев (малюнок).

Облаштування захисного рову й висадження лісових порід дерев можна покласти на землекористувачів.

Захисна смуга з ровом виконуватиме роль фільтра, оскільки талі й стічні води потраплятимуть спочатку в каналу, а потім поступово просочуватимуться крізь землю й корені насаджень до рік чи водойм. Одні хімічні сполуки і важкі елементи осідатимуть на дні рову, інші – затримуватимуться земляним і кореневим фільтрами. І лише невелика їх частина дійде до водойми. Як відомо, отрутохімікати і мінеральні добрива через певний час здатні розпадатися. Навіть, якщо деякі хімічні сполуки дістануться до водойм, то вони будуть значно ослаблені. Зауважимо, що захисний рів ні в якому разі не повинен сполучатися з водоймою чи річкою.

Редакція журналу
«Світ рибалки» запрошує
до співпраці кореспондентів
з усіх регіонів України.
З пропозиціями звертатись на
адресу: 02094, Київ-94, а/с
451. Коваленко Г.А.
Тел./факс (044) 430-18-34.
E-mail: biruza@ukrpack.net

Трапляється таке. Іде рибалка берегом річки чи затоки, бачить, як інший виймає з глибини то плоскирку, то пліточку, а буває й підлящика завширшки з півтори долони. Здавалося б, як просто — візьми і запитай: «Скажіть, шановний, в чому секрет вашої удачі?» або «Чи не заважатиму я вам, якщо стану недалеко?». Та де там!

Чи варто сперечатись за місце?

Задрісна й невихована людина поспіхом полізе у воду, стане біля самого рибалки («Це ж не ваш берег?»), розмахнеться вудлицем і почне ляскати по воді, наче батогом, — швидше, швидше ввіймати рибу! Сам нічого не ввіймає й іншому завадить, зіпсує настрої. Риба до принадженого місця йде проти течії, стану, мовляв, на її шляху і підлящики та лясці самі підійдуть у чергу до мого гачка! Ось такі міркування — прості до примітивного.

А риба, наче мстить такому, — зовсім не ловиться. Постоїть він годину—другу й піде з порожніми руками — ні собі, ні іншому. Зате на завтра (задрість мучить!) прокинеться до перших півнів і обов'язково займе чиесь принаджене місце. Такі ситуації іноді закінчуються навіть бійкою — який вже там настрої, яка вже там рибна ловля і відпочинок!

Такі непорозуміння через принаджене місце виникають досить часто. Приходить рибалка ні світ, ні зорі і, вибравши місце, сідає зі своїми вудками. Тільки розкине їх, як раптом з'являється невідома людина теж з вудлицями і каже приблизно таке: «На цьому місці я вчора ввечері кинув принаду, собі приготував його». Нічого не зробиш, треба вірити людині і доводиться поступатися місцем. А краще знайти компромісне рішення: «Сідайте поряд, давайте половимо разом». Це, здається, найліпший вихід з такої ситуації.

А взагалі, бажано тримати таку дистанцію від сусіда, щоб він не мав претензії до вас. Адже на березі місця вистачає усім і коли клює у сусіда, це зовсім не означає, що не буде брати у вас. Почекайте трохи, замініть наживку, поекспериментуйте з глибиною і удача вас не проміне.

В. Давидко

Смертельна небезпека

Дедалі зростає популярність довгих вуглепластикових вудлиць, і це змушує знову й знову повертатися до теми їхньої електропровідності. На кожному вуглепластиковому вудлиці є (принаймні, повинна бути) наклеїтка з намальованою блискавкою, яка попереджає рибалку, що в грозу такий громовідвід краще розібрати й сховати, а від лінії електропередачі треба триматися подалі. Але мало хто звертає на це увагу. Найгірше, що сучасні телескопічні, й особливо штекерні, вудлиця без кілець стали настільки довгими (до 16 і більше метрів), що рибалка може дотягнутися ними навіть до віддалених предметів. До того ж зовсім необов'язково торкатися вудлицем високовольтних проводів — достатньо вудлицю опинитися з ними поряд, щоб утворилася електрична дуга. Так, минулого року в Оренбурзі трагічно загинув 31-річний рибалка, який розташувався близько високовольтної лінії. З іншого боку, нещасні випадки трапляються не тільки на риболовлі. Ви можете привчити себе оглядатися навколо, вибираючи місце ловлі, але будете безпечно розмахувати тільки-но купленим вудлицем і ще раз обережність!

Увага!

Оболонські затоки

Дубки

Нам, рибалкам-киянам пощастило більше, ніж москвичам або лондонцям. Бо практично всю рибу, пійману в межах міста, можна вживати в їжу, та й сама риба ще не перевелася в Дніпрі біля підніжжя столярного граду, чого не скажеш про багатьох європейських сусідів. Звичайно, риби стало менше, риба стала дрібніша, ніж скажімо, в 60-ті роки, але все ж вона є не тільки в Дніпрі, а й у багатьох дніпровських затоках, що розкинулись прямо під вікнами київських багатоповерхівок. Наочний приклад — оболонські затоки.

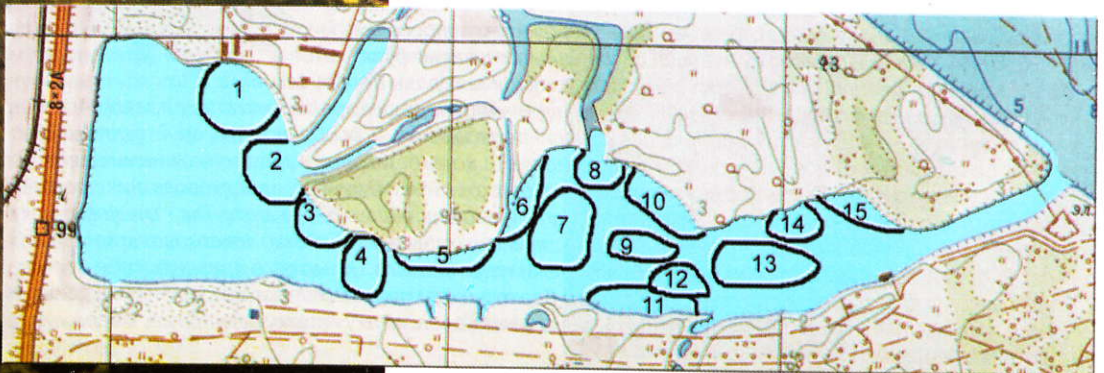
Часто трапляється, що рибальська душа кличе й проситься на лід, а обставини складаються не на користь далеких мандрівок у Кременчук, Канів або хоча б Київів. Що ж, оскільки збити можна й у межах міста, на оболонських затоках Наталці, вона ж Оболонь, РОПовській, вона ж Собаче Гирло. Ну, а для любителів, які не бажують споглядати на березі міські квартали, якраз підійде перша затока, названа рибалками Дубки.

Якщо поглянути на карту Києва двадцятирічної давності, то ця затока називалася Луковим озером, у 90-ті на картах з'явилася нова назва — затока Верблужа. Рибалки називають її Дубки, очевидно тому, що на його берегах ростуть дуби, а от як перетворилася вона з озера на затоку, пам'ятає мало хто.

Затока Дубки розкинулася на правому березі Дніпра нижче Київської ГЕС, і тому крім погодних та інших чинників на клювання риби помітно впливають добові коливання рівня води, спричинені роботою ГЕС. Течія в затоці з'являється при підйомі або спаді води, особливо вона помітна у вузьких місцях і в центрі затоки, де лід стає на тиждень-два пізніше, ніж у затоках, а гирло затоки практично ніколи не замерзає. Особливо варто остерегатися тонкого льоду на двох перекатах: виході з затоки й гирлах двох струмків, що впадають у затоку. В інших же місцях лід часом досягає 30—40 см і без бура там, щиро кажучи, робити нічого.

Дістатися до Дубків можна або від станції метро "Мінська" тролейбусами № 24 та 24к до кінцевої зупинки або пішки від станції метро "Героїв Дніпра" вздовж лінії метро хвилин за 15—20. Як тільки ви, зійшовши з асфальту, ступите на стежину, припорошену свіжим сніжком, й опинитесь у царстві верболозу, місто зникне за спиною, і до вечора ви про нього й не згадаєте!

Вибираючись на Дубки кілька разів за сезон, не перестаю дивуватися, звідки там береться риба! Вхід у затоку (як утім і в

будь-яку київську затоку) в останні 10 років постійно перегороджений кількома рядами сіток бракон'єрів-промисловиків — найліпших друзів рибінспекції, а риба чомусь є! Причому, судячи з минулого року, окуня вагою 300—500 грамів і більше, ловили навіть дітлахи. Густирка, підлящ і лящ на "гірлянду" клювали протягом січня краще, ніж на Річищі. Плітка пристойних розмірів брала протягом сезону практично до останнього льоду. Судак проскакував епізодично, ну а товстолобика давно вже всього "повибивали...". Коротше кажучи, раба в затоці є, залишається тільки її ввіймати.

Сама собою затока дуже цікава, багато рибалок мають на ній свої улюблені місця, я ж спробую коротенько описати найпопулярніші з них, умовно розбивши затоку на 15 ділянок, де найкращі улови, розказати про рибу, яка найчастіше тут ловиться, глибину в цих місцях, характер дна тощо. Сам я здебільшого ловлю в затоці плітку й окуня на "голу мурашку", але коли серйозно пробиває біла риба на "гірлянду" — отут уже вибачте, тарану люблять усі! Великого окуня багато хто ловить на 4-міліметрову дробину з мотилем і блешню, судака — на "вертолiт", балансири та блешні, щуку — на жерлиці, ну і "кісток" по ходу — на "гірлянду" з 6—7 "мурашок" або "уралок", як із мотилем, так і без нього.

Ділянка 1. Прибережний схил. Середній і дрібний окунь, плітка. Глибина 1,5—5 м, дно піщане з залишками торішньої рослинності, трапляються колонії черепашки дрейсени.

Ділянка 2. Гирло струмка. Дрібна плітка й окунь (живець). Глибина 1—4 м. Дно піщано-суглинне з залишками торішнього листя, гілок і водяної рослинності.

Ділянка 3. Прибережний звал. Окунь різного калібру. Дно піщане з кількома затопленими корчами та колоніями черепашок.

Ділянка 4. Перекат. Середній окунь, рідше плітка. Глибина від 1,5 до 4 м. Дно дуже порізане перепадами глибин, численні черепашки. При добохих коливаннях рівня води помітна течія. Особливо небезпечна ділянка з тонким льодом у затяжну відлигу. Одне з найкращих місць для ловлі по першій кризі.

Ділянка 5. Береговий схил у вузькій частині затоки. Окунь, велика та середня плітка. Глибина від 1,5 до 5 м. Дно нерівномірне, з перепадами глибин, піщане з колоніями черепашок. Помітна течія.

Ділянка 6. Береговий схил у затоні. Окунь і

плітка різних розмірів, густирка, підлящ. Дно піщане, місцями мулисте з кількома корчами та колоніями черепашок. Найзатишніше місце на всій затоці.

Ділянка 7.

Яма в затоні. Густирка, підлящ, синець, кляпс, іноді лящ. Глибина 8—11 м. Течія не дуже помітна. Риба часто тримається в горизонті 3—7 м. Ловиться на "гірлянду" з "мурашок" або "уралок" із напівводи.

Ділянка 8. Гирло струмка. Милководна ділянка з глибиною 1—4 м. Дно піщане. Великий окунь, щука. Особливо добре ловляться по першій кризі. Невелика течія.

Між ділянками 6 і 8 у прибережній зоні лежить затоплена баржа. На її палубі й у трюмах іноді можна з успіхом половити матросів і плітку. Однак часто вмержаючи надводними частинами в лід, при коливаннях води баржа починає ворухитися біля дна й видавати скрегіт, який відлякує рибу до кінця дня.

Ділянка 9. Судакова яма. Глибина 9—11 м. Течія. У сприятливі дні ловиться судак на "вертолiт" і блешню. Часто з напівводи ловиться бель на "гірлянду".

Ділянка 10. Береговий звал. Великий та середній окунь, плітка, густирка, підлящ. Глибина 1,5—5 м. Дно піщане з колоніями черепашок, є місця з різким перепадом глибин, затонулими колодами і ланцюгами. Під затонулими колодами ловиться особливо великий окунь.

Ділянка 11. Прибережна зона. Середній та дрібний окунь, щупачки. Глибина 1—4 м. Дно піщане.

Ділянка 12. Положистий схил. Плітка різних розмірів, окунь, щука. Глибина 3,5—5 м. Дно піщане з черепашками, невеликі перепади глибин. Помітна течія.

Ділянка 13. Яма перед перекатом. Біла риба на "гірлянду" в горизонті 3—7 м. Течія.

Ділянка 14. Прибережний схил. Окунь, плітка. Глибина 1,5—5 м. Дно піщане з черепашками.

Ділянка 15. Затон біля виходу. Багато різної плітки, окунь. Глибина 1,5—3 м. Дно піщане з черепашками. Часто не замерзає.

Помічено, чим ближче до виходу з затоки, тим свіжіша вода й активніша риба. Найкраще клює до 11-ої години ранку й після 14-ої, у вихідні — гірше.

Я описав місця, де мені найчастіше щастило, нехай же щастить і вам!

*З ювілеєм
Вас,
Потаповичу!*

Наш Потапович — так по-батьківськи тепло називають колеги заступника начальника Головрибводу, начальника нормативно-правового відділу, почесного ветерана галузі Анатолія Потаповича Чинюка, бо поважають його як людину високоерудовану, чесну, скромну і порядну, як фахівця, який три десятки літ віддав своїй улюбленій справі — рибицтву.

Народився Анатолій Потапович 9 квітня 1940 року у Приморському краї, а в 1958 разом з батьками приїхав в Україну, яка й стала для нього рідним краєм.

Ще з дитинства мріяв стати біологом. І після закінчення Київського державного університету ім.Т.Г.Шевченка пов'язав свою долю з органами рибохорони і віддано служить своїй справі й сьогодні. Майже 20 років працював старшим інспектором районної інспекції оперативної групи і оперативної інспекції. Нелегка то робота, але навіть за найтяжчих часів Анатолій Потапович не змінив свій вибір. Він пам'ятає усіх, з ким доводилося протягом тривалого часу розділяти радощі і тривоги нелегкої долі інспектора-оперативника, з ким брав участь в небезпечних рибоохоронних рейдах і сутичках з бракон'єрами. Він не один раз зустрічав схід сонця на воді, далеко від домашнього затишку, рятуючи рибу від задухи, коли лютували сніжні та морозні зими.

Саме на оперативній роботі Анатолій Потапович виявив кращі риси керівника, організатора і висококваліфікованого фахівця. За його безпосередньою участю була створена система оперативних груп в обласних інспекціях, розроблено ряд галузевих нормативно-правових документів, а також система координації органів рибоохорони і правових органів.

В 1990 році Анатолій Потапович призначений начальником відділу рибоохорони "Укррибвода", а останні 8 років — заступником начальника Головрибводу і начальником нормативно-правового відділу.

Як висококваліфікований фахівець він вніс значний вклад у підготовку і реалізацію законодавчих і галузевих нормативних актів щодо рибоохорони і відновлення рибних запасів, зміцнення структури органів рибоохорони. Разом зі спеціалістами природоохоронних, правоохоронних та юридичних органів він брав безпосередню участь у розробці законів України про охоронну навколишнього середовища, тваринний світ, правовий захист працівників органів рибоохорони. Він став головним розробником нових Правил аматорського і спортивного риболовства у Чорному та Азовському морях, винятково економічної зони України та внутрішніх водойм нашої держави.

Анатолій Потапович любить життя і які б сюрпризи воно йому не підносило, високо цінує кращі риси своїх колег, не терпить ледачих і необов'язкових людей. А його запальні розповіді про "рибалок-аксакалів" (так він зве тих, хто провинився на воді), можуть бути занесені до кращих бувальщин про рибальські будні.

Ось такий він, Потапович.

Колектив Головрибводу здоровить Анатолія Потаповича з ювілеєм і бажає міцного рибальського здоров'я та творчого й щасливого довголіття!

**Хай ваше життя, шановний колего, не знає холоду,
а доброта Ваша народжує тільки доброту.**

Редакція журналу "Світ рибалка" приєднується до цих щирих вітань і представляє читачам Анатолія Потаповича Чинюка як ведучого рубрики "Юрист пояснює і застерігає".

Риба – природний ресурс держави, за який треба платити

До редакції надходить чимало листів і телефонних дзвінків, у яких читачі просять допомогти роз'яснити, чи правомірні дії рибінспекції на місцях, яка вимагає платити за дозвіл на риболовлю та ще й сплачувати кожен кілограм ще не виловленої риби. Рибалки обурюються цим "драконівським" методом поповнення дірявого місцевого бюджету. З ними певною мірою погоджуються й самі інспектори, яким додалося роботи. Щоб внести ясність у це питання, пропонуємо увазі читачів кваліфіковану відповідь нашого позаштатного юрисконсультанта з нормативно-правових питань заступника начальника Головрибводу, начальника нормативно-правового відділу
Анатолія Потаповича Чинюка.

З 1999 року поряд із існуючим, було введено новий порядок здійснення любительського рибальства — платне рибальство.

На окремих водоймах були виділені ділянки, на яких за виловлення риби з човна чи криги потрібно платити. Гранична плата за дозвіл на здійснення платного рибальства становить 5 грн. 10 коп. незалежно від терміну його дії. Крім цього, рибалка, одночасно з оплатою дозволу, сплачує вартість добової норми вилову риби помноженої на кількість днів, протягом яких він мав намір рибалити. Отримуючи дозвіл, рибалка сам указував, у які дні він бажає рибалити.

Часто рибалки скаржаться, що за якихось обставин вони не змогли вийти на риболовлю і їхні гроші пропали.

Виникає питання: якщо громадянин, скажімо, купив місячний проїзний квиток на транспорт, то до кого подавати претензії, якщо він ним не скористався протягом окремих днів? Рибалка повинен сплатити за рибу суму встановлену постановою Кабінету

Міністрів України від 06.04.1998 р. № 449 (у редакції постанови Кабінету Міністрів України від 07.02.2000 р. № 231). Ця сума в розрахунку за 1 кг виловленої риби становить (у копійках): верховодка — 0,6, лящ — 6,5, окунь — 5,2, плоскирка — 3,1, щука — 8,1, бичок — 2,6 і т.д.

Якщо врахувати, що гранична добова норма вилову риби за правилами риболовлі становить 5 кг, то, скажімо, за вилов 5 кг плітки рибалка сплачує лише 15 коп. Отже, плата не дуже велика. Ділянки водойм, на яких впроваджується платна любительська риболовля, визначаються органами рибоохорони на підставі науково-біологічних обґрунтувань.

Дозвіл на право здійснення любительського рибальства видається органами рибоохорони. На жаль, ми ще не зуміли цю роботу організувати так, щоб кожний рибалка міг купити дозвіл безпосередньо на водоймі, але ми прагнемо це зробити.

Діючими нормативними актами щодо здійснення любительського рибальства передбачено пільги для певної категорії осіб. Зокрема, безкоштовне рибальство дозволяється інвалідам I та II групи, учасникам війн та збройних конфліктів, учасникам ліквідації аварії на Чорнобильській АЕС I та II категорії. Дітям до 16 років самостійний лов риби дозволяється тільки з берега.

Положення (правила) про платне рибальство розробляються органами рибоохорони на місцях на підставі норм і вимог чинного законодавства й методичних вказівок Головрибводу.

Ці положення в обов'язковому порядку реєструються в територіальних управліннях юстиції, як це передбачено чинним законодавством.

Для сприяння активній діяльності громадських об'єднань рибалок-любителів, органам рибоохорони на місцях рекомендовано передбачати пільги членам цих об'єднань під час сплати за дозвіл на право здійснення платного рибальства.

До речі, платне рибальство здійснюється поза межами ділянок водойм, наданих на договірних засадах громадським об'єднанням для організації любительського рибальства, на яких лов риби проводиться за членськими квитками цих об'єднань (товариств).

Існує ще такий термін як "водойми загального користування". Вони поки що ні за ким не закріплені й на право риболовлі на них не треба отримувати ніякого дозволу. Це, звичайно, водойми, які поки що не знайшли свого господаря, що не робить нам честі. Бо риба — це природний ресурс держави, за який треба платити.

Виставка-ярмарок "Світ рибалки — 2000", яка відбулася у приміщенні Київського міського палацу дітей та юнацтва 3—5 березня, внесла свіжий струмінь у життя української (а в основному київської) рибальської тусовки.

Організаторами виступили редакції журналів "Дім, сад, город" і "Світ рибалки" та фірма "ВМС-Вотер Куїн Україна" за інформативної підтримки газети "Мисливство та рибальство", журналу "Мисливець і рибалка" та українського інтернет-клубу "Дім Рибалки".

Приємно здивувала кількість учасників та відвідувачів виставки. Люди йшли дружно, цілими сім'ями, бо такі експозиції нові не тільки для Києва, але й для України загалом. Такої зацікавленості нею з боку відвідувачів не очікували навіть організатори. І тому розміщення павільйонів не давало відвідувачам змоги для маневру. Географія учасників була доволі різноманітна: Україна, Польща, Латвія, Росія... Остання, щоправда, була представлена каталогом "Екофіш" та журналом "Риболов-Elite", який, до речі, зазіхає на український інформаційний ринок. Плани в нього грандіозні — довести тираж до рівня доперестроєного "Риболова". Ну, як кажуть, дай Боже!

Українські виробники були представлені, м'яко кажучи, скромно. На запрошення організаторів відгукнулися фірма "Канон" із Чернігова — виробник жилки, ТОВ "Ак-

ціонер" — виробник рибальської гумової нитки з натурального каучуку та Київська фірма "Шелс", яка пропонувала принади та наживки власного виробництва. Крім оригінального оформлення павільйона, відвідувачів приваблювало щире бажання хлопців переконати їх зректися звичних шпона та гороху з макухою й переходити на сучасні принади.

"Саморобник" Сергій Калиниченко презентував свої блешні "Майстер". Потужна наочна агітація у вигляді стенда з фототрофеями та відносно невисока ціна, забезпечували постійний інтерес відвідувачів.

На жаль, проігнорували запрошення завод "Сокіл", київський "Катран" (виробник гідрокостюмів), "Фіорд-бот", "Бриг" (виробники гумових човнів)...

А от представники фірм "Konger" з Польщі та "Salmo" з Латвії залишилися дуже задоволеними виставкою. Були підписані договори про наміри та контракти. Добре враження справила виставка й на Генерального директора "ВМС Європа" Норберта Йера. Своє ставлення він висловив одним словом — excellent.

Незважаючи на трохи скептичний настрій (рибалки все-таки!) відвідувачі потихеньку щось купували, а ті, кого привів на ярмарок "бубновий інтерес" обмінювались візитівками. Найбільше скупчення народу спостерігалось біля павільйонів "Сіко", "Снасті № 1", "ВМС" та "Міг".

Приваблювали помірні ціни та досить широкий асортимент товарів. Гачки від фірми "ВМС" приваблювали гарною упаков-

кою, різноманітною розфасовкою та рекламними буклетами, що оспівували їхні якості. І, безперечно, вони заслуговують того, що про них говорять та пишуть...

Але постає питання, куди поділися наші славнозвісні арсенальські гачки? Може, загублено "рецепти" їх виготовлення? Навряд. Бо живі ще умільці, які, я впевнений, із радістю поділяться таємницями своєї майстерності, досвідом та допоможуть запев'язливим людям зацікавленим у появі вітчизняної торговельної марки. Хоча звичайно, купити-продати значно швидше і простіше...

За складом учасників виставка особливих нарікань не мала та й мати не могла в силу своєї місії першовідкривача. А до організаторів є певні зауваження — майже повна відсутність реклами. Інформація про виставку поширювалася "циганською поштою": від знайомого до знайомого.

Крім того, було дуже мало товарів, що нерозривно пов'язані з риболовлю: човнів та двигунів до них, наметів, спальників тощо. Зовсім не було спорядження для підводних мисливців.

Російські конкуренти вже стоять на порозі нашого ринку. І не сьогодні-завтра займуть на ньому лідируючі позиції. І тоді українські ціни на риболовні товари та аксесуари, відверто взяті зі стелі та помножені на два, поваляться, як підкошені.

Тепер трохи про так званий інформаційно-рибальський простір. В Україні, він практично вільний і знаходиться під пильним оком російських риболовних масмедіа. Журнал "Світ рибалки" є чи не єди-

ним у цій галузі й без підтримки осіб, зацікавлених у розвитку Українського риболовного бізнесу навряд чи витримає експансію російських видань.

Уже давно стоїть питання й про створення програми для рибалок на телебаченні, виробництва відео-касет із фільмами, знятими на професійному обладнанні за участю професійних ведучих...

І все таки на ярмарку панував оптимістичний настрій. Та й завершився він на мажорній ноті, є домовленість про організацію наступної виставки, можливо вже цієї осені.

С.Пічугін

SALMO LTD

Унчак

Між Києвом та Каневом неподалік старовинного села Трахтомирів, яке вмирає, захвалося між пагорбів Дніпровського правобережжя чарівне озеро Унчак.

Невеличке, наприкінці вісімдесятих воно опинилося в епіцентрі будівництва гідроакмулюючої станції. Люди зрили півгори, знесли заодно село й... покинули будівництво за браком грошей. Так на місці маленького Унчака з'явився кар'єр, зв'язаний із Дніпром невеликою протокою. Із часом природа почала відновлюватися, схили озера заростали кущами, протока обміліла, а згодом і зовсім висохла. Дніпровська риба непогано влаштувалася в Унчаку. Різноманітність її порід вражає - від маленьких бичків до величезного табу-ну товстолобиків, який, на жаль, останнім часом значно порідшав. На щастя, мало хто про озеро знає, тому, напевно, ще зберігає воно свої рибні запаси.

У середині березня, коли криги вже майже ніде не було, вирішили ми з товаришем завершити зимовий сезон саме на Унчаку. Треба зауважити, що риба клює там узимку тільки по останній кризі. Ні по першій кризі, ні посеред зими, а саме по останній. І лише тоді, коли зі схилів починає стікати тала вода й на озері з'являються закраїни.

Унчак не хотів пускати нас до себе. Спочатку, штурмуючи дорогу до нього удовж Дніпра, ми загрузили в глині... Довелося намоцувати під колеса нашої "трійки" каміння, викладаючи щось схоже на колишню київську бруківку. Виштовхавши наші "жигулі", ми спробували пробитися по верху, крізь залишки села. Дорога вела вниз і здавалася надійною. Та проїхавши метрів із тридцять, ми зрозуміли, що вона вкрита льодом... Я мусив діставати пішню, колупати пісок на узбіччі дороги та підсипати його під багатостраждальні колеса, щоб якось випхатися назад, на гору...

Залишивши машину, зо три кілометри пробивалися крізь хаші та яри, скорочуючи шлях до озера. Нарешті, десь о пів на восьму ранку, дісталися до озера. Унчак лежав під нами, укритий суцільною кригою з невеличкими закраїнами. Схили заввишки понад 50 метрів із нахилом близько 75 градусів, являли собою майже ідеальний пагорб для спуску на... п'ятій точці. Гальмуючи всім, чим тільки можна, ми нарешті опинилися на льоду.

Не мудруючи довго, відразу подалися на ті місця, де минулого року непогано клював окунь. Знайти підводний схил, з чотирьох на п'ять метрів, на якому тоді риба ловилася, було справою техніки. Я вирішив

спробувати обміднену "голу мурашку", а напарник — чорні "мурашки" з мотилем. Поки він насаджував, я встиг зробити три проводки, вар'юючи гру. Ні одвіту, ні привіту.

Раптом позаду почулося: "Є!" Я озирнувся й побачив, як Василь, опустивши руку в лунку, виймає непогану плітку! Це розвіяло залишки сумнівів щодо сьогоднішньої риболовлі. Поки я експериментував із „голою мурашкою“, Василь витягнув ще двійко непоганих пліточок. Швидко перев'язавши снасть, я начепив мотилів і, опустивши її до дна, почав повільно піднімати плавними, круговими рухами. Піднявши снасть на півметра, я вже хотів припинити проводку, як раптом кивок різко пірнув униз. Підсічка — і затремтіла в кінчиках пальців тоненька жилка. Риби на рухалася по колу, то піддаючись, то притискаючись до дна. Відчувалося, що вона вже ожила після зимової сплячки, риб'яча кров „грає“, й їй аж ніяк не кортить на свіже повітря. Жилка, яку я короткими, обережними рухами витягую з лунки, крутиться навколо мене, прилипає до рук, словом "підігрує" рибині. Нарешті вода в лунці завирувала, і я бачу, як плітка неохоче заходить в неї. Витягую рибу на лід і машинально починаю шукати очима рюкзак. Та раптом розумію, що ховати рибу немає від кого й кидаю її поруч. На кілька кілометрів довкола жодної душі. Рибалки, яким доводилося на людній водоймі натрапляти на рибу, мене зрозуміють і по-доброму позаздрять. Опускаю снасть, і знову клює на глибині півметра від дна. Червонопера густирка, виблискуючи матовим сріблом луски з червоними плавцями, падає на сніг поруч із пліткою.

Риба клює одна за одною. Бере жадібно, ковтаючи мормишку, і мені доводиться довго витягувати її з риб'ячої пащі. Як екстрактор я використовую ригельний ключ від свого дому. Виходить непогано!

Не відстає й Василь. Він сидить трохи позаду мене, й я час від часу чую його неприємні вислови на адресу вітру, який заплутує жилку. Явно, що в нього теж діло кипить. Риба мігрує в шарі води з амплітудою близько метра, то опускаючись на дно, то піднімаючись. Ключання не припиняється ні на хвилину.

Раптом кивок, плавно й якось поважно зупинившись, іде вгору. Я підсікаю, але рибина того не відчуває й продовжує пливати у своїх справах. Ледве встигаю зняти котушку з гальм і потроху віддаю рибині залишки жилки. Мабуть, короп! Але не плекаю жодних ілюзій, бо мої обережні спроби зупинити його ні до чого не призводять. Щоб не гаяти часу, притримую котушку, моя "0,08" лопається, й рибина, пообідавши моїми мормишками так і не звернувши увагу на мою метушню, пливе далі... Закурюю, вгамовуючи дрижання рук і повільно перев'язую снасть. Вітер та сніг тим часом стихають, і кризь хмари проривається сонячне проміння. Василь працює, не покладаючи рук, але його рухи стають дедалі поважнішими, він доброзичливо буркоче, коли йому попадається дрібнота, але не відпускає її, а складає у свій ящик, мотивуючи це турботою про якогось міфічного kota (якого я, до речі, вдома у нього не бачив).

Опускаю відновлену снасть, але попередній "клієнт" напевно, крім того, що поцупив куповані снасті - "мурашки", ще й розшугав чергу, що стояла за моїми мотиллями. Не клює. Перевіряю лунки поруч і витягую з них ще три пліточки...

Час добігає двох годин і, як не прикро, ми мусимо збиратися додому... Повільно (бо так не хочеться йти!), починаю складати рибу в рюкзак, машинально рухаючи її 99 штук (близько 15 кілограмів) фактично з однієї лунки за п'ять з половиною годин! У Василя приблизно так само.

Бадьоро повертаємося назад. Та через деякий час від нашої бадьорості не лишається й сліду... Перший і найважчий підйом вибиває її з нас, як пил із ковдри. Видряпавшись на гору, зупиняємося відпочити.

Унчак лежить під нами. Його, останні цієї зими, білі шати трохи пошкоджено чорними плямами наших лунок, майже єдиних на ньому цього року. Бувай, Унчак, і спасибі тобі!

PS. Назва озера й місцевості, де воно розташоване, змінені автором з егоїстичною метою.

У 50–60-х роках такий напис на пивних ларьках був дуже популярним, як і самі раки. Нині інтерес до них як до найліпшої закуски до пива знову поживав: на базарах, уздовж автотрас частенько можна побачити рибалок із повними відрами живих раків.

“Що це за тварина така?” — поцікавилися ми у фаната-раколюба й ракознавця Валерія Петровича БИКАНОВА. Він розповів, що захоплення раками у нього почалося з простої цікавості. Сам Рак за гороскопом, він вирішив детальніше познайомитися з біологією, повадками та умовами життя цього мешканця підвод-

них глибин. Проста цікавість переросла у хобі. Тепер Валерій Петрович знає про раків усе, або майже все, може про них розповісти годинами. От ми й попросили його відкрити нову рубрику в журналі, присвячену ракам. Він люб'язно погодився відповідати на деякі наші запитання.

— Для початку з'ясуйте, які ж раки водяться у наших водоймах?
— В Україні живе два різновиди — широкопалий і довгопалий, але

більшість водойм заселено довгопалими раками (*Astacus leptodactylus*). Цей різновид менш вимогливий до складу й чистоти води, має більшу плідючість й організовує свої поселення поблизу донних джерел. Нори для нього не обов'язкові. Тому його виживаність значно вища, ніж у широкопалого, у наших аж надто забруднених водоймах.

— Побутує думка, що раки живуть тільки у чистій воді. Чи це так?

— Це справді так. Але я сказав би інакше: раки живуть не там, де чиста вода, а вода чиста там, де живе багато раків. Річ у тім, що раки — це санітари водойм. Вони харчуються рослинною й тваринною їжею залежно від пори року, температури води, їхнього віку, періоду линьки тощо. У водоймі, як і на суші, є багато різних тварин і рослин, відбувається постійний кругообіг речовин і енергій. Тому водному світові також потрібні санітари, а раки за своїми фізичними властивостями прекрасно пристосовані до цього. Якщо у воді з'являється надлишок органіки, раки поїдають її ще у свіжому вигляді, не допускаючи, щоб вона загнівала й забруднювала водойму.

— Раки і мертвих тварин поїдають?

— Ідять, але тільки тих тепло- і холоднокровних тварин, функції життєдіяльності яких тільки-но зупинилися, і вони впали на дно. Але коли ця їжа починає розкладатися, раки її вже не чіпають. Це пов'язано з особливостями їхньої імунної системи.

— Якщо раків у певній водоймі розведеться дуже багато, це не шкодить середовищу?

— У жодному разі. Якщо внаслідок сприятливих для розмноження умов, наявності хорошої кормової бази настає певний дисбаланс, а їх кількість починає переважати оптимальну, тоді раки нападають один на одного, сильніші поїдають слабших і таким чином регулюють своє поголів'я. У природі все взаємопов'язане й взаємодостатне.

— Валерію Петровичу, а крім того, що раки — відмінна закуска до пива, чим вони ще корисні?

— Найперша й найважливіша користь — виконання ними їхнього прямого призначення очищати водойми від органічних забруднень. Цінують раків і як продукт харчування завдяки їхнім високим харчовим

якостям і поживності м'яса, яке містить до 16% білків (а висушене — 50%). Знаходить застосування в народному господарстві й панцир рака через унікальний хімічний склад.

— Пам'ятаєте відомий вислів: я тобі покажу, де раки зимують? А й справді, де ж раки зимують?

— Узимку раки залягають на великих глибинах і заселяють донні, або так звані зимувальні ями. У цих заглибинах збирається на зиму сплячку багато риби. Холодної пори року раки менш активні, але харчуватися не припиняють на відміну від деяких риб. За низької температури у раків ліпше засвоюється тваринна їжа. А поживи взимку вистачає, оскільки деякі риби при зменшенні у воді вмісту кисню (до 4 мг/л) задихаються й падають на дно. Таким чином, раки взимку одержують рибку без жодних зусиль.

— Отож для раків нестача кисню — не завада?

— Ні, такими їх створила природа. Оскільки рак виконує роль санітара водойм, то й витривалість його значно більша. Його зябровий апарат у процентному відношенні до маси тіла набагато більший, ніж у риб. Та й конструктивно зябра влаштовані так, що рак, навіть зарившись у мул, може дихати й здатний просидіти нерухомо на одному місці ціліснітький день. На суші без води й їжі, залежно від температури й вологості повітря, вони можуть прожити понад 10 днів. Щодо цього раки — унікальні тварини.

— А хімічний склад води впливає на життєдіяльність раків?

— Багато дослідників відзначають надзвичайну здатність цих тварин пристосовуватися до середовища існування. Вони можуть жити й у м'якій воді, і добре переносять підвищену жорсткість. Але найсприятливішими умовами у водоймі для раків є помірна жорсткість і нейтральна активна реакція ($\text{pH} = 7$). Критичною величиною кислотності води для збереження нормальної життєдіяльності довгопалого рака є, найвірогідніше, $\text{pH} = 4,6\text{--}4,7$. У природних умовах раки спроможні витримувати слабкислу й нейтральну реакцію середовища, різні ступені мінералізації води тощо.

— Сподіваємося, що наша розмова про цих дивних і корисних тварин продовжиться в наступних номерах, і Ви розповісте нашим читачам ще багато цікавого.

Своя рибка і смачніша, і здоровіша

(Продовження, початок
у №№ 4–10/1999, № 1/2000)

Зариблення ставки

Якщо немає можливості самостійно вивести потомство риби й утримувати її взимку, то посадковий матеріал краще придбати в рибгоспах або ж кооперативах. Стандартна маса, наприклад, однолітка коропа навесні не повинна становити менше 25 г, дволітка — 250 г. Під час купівлі й зарибнення слід вимагати ветеринарне свідоцтво на рибу, що реалізується. Перед випусканням у водойму її треба ретельно оглянути. Бажано зробити антипаразитну обробку посадкового матеріалу.

Потрібну кількість посадкового матеріалу розраховують, виходячи з площі водойми. Навесні в ставки можна запускати до чотирьох одноліток або одного дволітка коропа на 1 м². Вихід їх за літо здебільшого не перевищує 10%. Із площі 30 м² можна виловити до 25–27 тріліток або ж до 60 дволіток. Зарибнення водойми бажано завершити ще до того, як риба почне харчуватися: для коропа температура води повинна становити 12, для карася — 8–10, а для лина — 14°C.

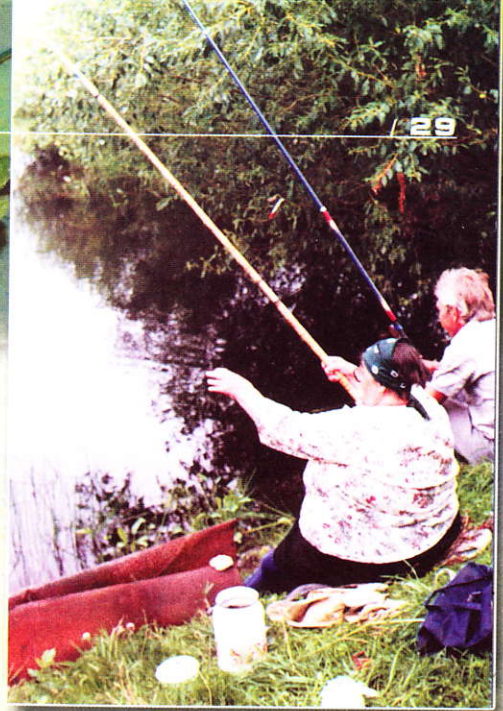
Годування риби

Одним із заходів, які сприяють збільшенню продуктивності ставки, є годування риби штучно приготовленим кормом. Ставки, де не тільки вносять добрива, а й годують рибу, значно ефективніші.

Завдання штучного підгодовування риби полягає в тому, щоб дати їй додаткові поживні речовини окрім природної їжі, що є у водоймі. У ставки, де не вистачає природних кормів, можна, за відповідного штучного підгодовування риби, пускати коропа-однолітка у два-чотири і навіть вісім разів більше за норму, розраховану на природний запас їжі.

Годують коропа найрізноманітнішими кормами рослинного або тваринного походження, що добре позначаються на розвитку організму риби.

Велика різноманітність речовин у складі кормів зумовлює різний ступінь травлення, неоднакові по-

живність корму і харчові властивості риби. Тому треба обов'язково знати, скільки й яких саме поживних речовин містить той чи інший корм.

Звісно, корм повинен бути доброякісним і свіжим, інакше він розкладатиметься й псуватиме воду.

Штучні корми. Існують різні рецепти готових гранульованих комбікормів і кормосумішей для ставкової риби. Для коропа, це переважно рибні борошно та жир, пшениця, олія й олійні відходи, продукти переробки бобових культур і теплокровних тварин, вітаміни та мінеральні добавки (див.табл.1).

Добову кількість гранульованого корму визначають згідно маси риби та температурою води (див.табл.2).

Якщо рибам давати гранули більшого розміру, ніж треба то вони дістануться лише окремим найбільшим особинам, які переїдуть, що, зрештою, призведе до зниження темпу росту й збільшення кормового коефіцієнта. Слід зазначити,

Таблиця 1. Гарантовані характеристики корму риби

Показники	Гранули, 2–5 мм
1. Сирий протеїн, %	35
2. Засвоюваний протеїн, %	31
3. Сирий жир, %	9
4. Вуглеводи, %	33
5. Попіл, %	10
6. Азот у сухій речовині, %	6,2
7. Фосфор у сухій речовині, %	1,4
8. Загальна енергія Ккал/МДж, %	4263/17,8
9. Перетравлювана енергія Ккал/МДж, %	3466/14,1

що якщо зменшити розмір гранул на 1 мм то їх кількість в одній ваговій одиниці корму збільшиться удвічі або втричі.

Кормові норми та температура води. Згідно з табл.2 при підвищенні температури води збільшуються норми видачі корму. Треба зауважити, що кількість корму можна збільшити, якщо температура води піднімається повільно й у воді є достатньо кисню, риба встигає адаптуватися. Якщо ж температура води різко підвищується за короткий час, то вміст кисню у воді падає, риба погано засвоює корм. Отже, його кількість у такому разі слід зменшити. При цьому треба врахувати видову приналежність оптимальний діапазон температур для росту певного різновиду риб.

Так, при високій температурі води метаболізм відбувається швидко й кисень стає для риби певного розміру обмежуючим чинником. Тому за відсутності устаткування для підтримання високої концентрації кисню у воді рекомендується кількість корму зменшити.

Встановлюючи кормові норми, слід ураховувати й фізіологічний стан риби, наприклад, навесні після зимівлі у крові риби низький вміст червоних кров'яних тілець. При цьому риба гірше засвоює кисень, а значить і корм. Крім того, не варто годувати рибу за повними нормами після стресових операцій (сортування, пересадки, перевезення, технічної обробки тощо), коли в риби загальмована харчова реакція.

Якщо рибу годувати досита, вона з'їдатиме корму більше, ніж вказано в табл.1 і дозволяє вміст кисню у воді. Переїдання негативно позначиться на стані риби, адже це порушить режим харчування. Дні переїдання чергуватимуться з голодними днями, коли риба погано їстиме, і так повторюватиметься без кінця. Отже, годування слід організувати так, щоб уникнути переїдання й дати можливість риби завоїти корм.

Гарантований термін зберігання будь-яких кормів становить 6 місяців від дня їх виготовлення. Для збереження смакових якостей, вітамінів, корм слід зберігати в сухому темному прохолодному і добре провітрюваному приміщенні.

Якщо вам не вдалося придбати готові комбікорми, приготуйте їх самі. Щоб отримати 100 г сухої кормосуміші для коропа, карася та іншої коропової риби, треба 40 г вівсяних пластівців (геркулесу) запарити, потім залити на 15–20 хв. холодною водою (250–300 мл). Потім додати пропущені кризь м'ясорубку 15 г гороху або квасолі, 10 г трав'яних рослин (тонконога, кульбаби, салату або шпинату), товчену ячну шкаралупу або 8 г прожарених у печі чи духовці кісток, 2 г крейди, 10 г манних круп, 10 г сухої дафнії, циклопа або мотіля, 5 г вареної картоплі, 1 драже полівітамінів "Ундевіт" і 0,4 г желатину. Усе перемішати й пропустити кризь м'ясорубку. Готову

Таблиця 2. Добовий раціон коропа (процент корму згідно з біомасою риби)

Маса риби, г	Гранули мм	Температура води, °С		
		10–15	15–20	20–26
20–50	2	4,50	5,00	7,00
50–100	3	3,00	4,00	6,00
100–300	4	2,00	3,50	5,00
300–600	5	1,75	3,00	4,50
600–1000	5	1,50	2,50	4,00

суміш зберігати не довше одного тижня в поліетиленових торбинках при температурі 5–10°С.

Раз на тиждень рибу можна годувати й кашею з будь-яких круп, звареною на воді. Іноді дають фарш, приготовлений із дрібної нехарчової риби (верховодки, тюльки тощо). Для тривалого зберігання такої риби, її солять, заморожують або консервують. Щоб збагатити звичайні стандартні корми, нехарчову рибу додають у таких пропорціях: солоної риби — до 15, свіжозамороженої — до 20, консервованої — до 10%. Росту риби сприяє й паста із зелених рослин. Її можна приготувати з різних наземних і водяних рослин як окремо, так і в суміші. 100 г пасту, виготовленої з різнотрав'я, містить: протеїну — 4–8, жиру — 0,5–1, клітковини — 10–12, води — 65–80%. Загалом до складу комбікормів можна вводити до 30% рослинної маси.

Якщо температури води піднімається й триматиметься на рівні харчового порогу довше ніж півдня, треба починати підготовувати рибу. Для цього відводять спеціальні кормові місця, де встановлюють годівнички різних конструкцій. Дуже зручно користуватися так званими самогодівничками (наприклад "Рефлекс-50"), які дозволять значно зекономити гранульовані корми. Можна зробити найпростіші кормові столики (квадратні лотки із важкої деревини чи нержавіючого металу розміром 50×50 см із бортиком заввишки 4 см). У центрі столика роблять отвір, кризь який пропускають жердину. Для підняття столика до поверхні води використовують капроновий шнурок. У ставку бажано мати не менше чотирьох кормових столиків. Перші порції корму, які дають навесні, мають бути невеликими, оскільки вони слугують для принадування риби до столиків і прилучення її до корму.

Травень — перший місяць годування риби в ставках, кількість корму має становити не більше 5% від маси всіх потреб на вегетаційний сезон. Годують у травні двічі на день, розділивши добову норму корму навпіл. Найзручніше годувати своїх годованців о 12–13 і 18 годині.

Узагалі рибу треба годувати частіше, і, як уже зазначалося, не давати зразу багато корму. Нову порцію кладуть тільки тоді, коли попередню спожито, або очищують годівничку від залишок їжі, бо розклад органічних решток супроводжується збільшенням чисельності хвороботворних організмів. Якщо його

Мал. 1.
Инфузорія-туфелька

вміст падає до 2 мг/л, то кількість корму треба зменшити, а його поїдання постійно контролювати (найліпше через кожні 45—60 хв.).

Живі корми. У харчованні риби багато споживання нею зоопланктонних організмів

(інфузорій, дафній, артемій тощо) Ще з шкільної лави ми знаємо про парамецію-туфельку (див. мал.1) — інфузорію завбільшки 0,1—0,3 мм, яку можна розгледіти тільки під мікроскопом. При температурі 20—25°C парамеція розмножується поділяючись 4—5 разів на добу. За 6 днів вона дає астрономічну кількість приплоду — 10 мільйонів екземплярів. Живуть інфузорії, у діапазоні температур води від 0° до 40°C. Їх можна культивувати у будь-яких ємкостях — бочках, відрах, колбах тощо. Процес закладання починається із внесення 20—30 г сіна на 1 л води. Цю суміш кип'ятять протягом 20 хв, а потім настоюють 2—3 дні. Для годування парамеції спочатку вносять кормові дріжджі з розрахунку 0,1 г/л води, потім молоко — 2 мл/л води і 5—10 мл триденного настою з гички редиски, моркви чи салату. "Закваску" інфузорії вносять з іншої ємкості з синім розчином (20 г/л води), який настоювався протягом трьох днів на кип'яченій або водопровідній воді в окремому посуді. Достатньо внести кілька крапель "закваски" на 1 л води, щоб через 5—6 днів добова кількість продукції інфузорій становила кілька міліграмів на 1 л води.

Якщо з якихось причин маса зоопланктону в ставку не підвищується, туди можна заселити дафній — досить великих ракоподібних, розмір яких може перевищувати 1 мм (див. мал.2). Їх культивують у спеціальних басейнах, ямах або бочках. Найкраще використовувати неширокі ємкості (оскільки рачки тримаються лише біля стінок) заввишки 0,5 м із бетону, пластику, деревини тощо, які не фільтрують воду. Бочки або басейни можна встановити поруч зі ставком чи в будь-якому іншому місці. Заповнюючи їх воду проціджують через капронне сито № 62 (розмір чарунки 0,08 мм), щоб не пропустити личинок та нитчасті водорості. Коли вода відстоїться, в неї вносять кормові дріжджі з розрахунку 16 г/м³. Через 3—4 дні дозу дріжджів зменшують удвічі. Вносять їх доти, доки вода не "зацвіте". Для отримання 1 кг дафній вносять 200 г дріжджів.

Культуру дафній ліпше заготовляти з невеличких, добре прогрітих водойм. Розмножуватися вони почи-

нають коли температура води становить 8—10°C, коли із яєць з'являються самки, які дають 20—30 поколінь (за одну генерацію відкладається 80 яєць). Одна самка за 38—40 днів дає потомство 450 екземплярів. Оптимальна температура води для розвитку дафній — 22—25°C. Дозрівання культури настає через 18—20 днів. Відловлюють дафній сачком. Відібраний планктон проціджують через металеве сито (чарунки — 1—2 мм). Великих рачків, що залишилися на сітці, скидають у басейн.

Дафнієву яму завглибшки 0,6 м викопують поблизу ставка, сполучаючи їх перемичкою. Ставок із дафнієвих ям поповнюється кормом постійно, якщо в них доливати води стільки, скільки її надійде у ставок самоплином. Щоб не було фільтрації, дно ями ущільнюють глиною, обкладають торфом, цементують або вистеляють поліетиленовою плівкою.

Компостом для живлення зоопланктонних організмів слугує скошена трава, перемішана з гноєм і покладена на дно ями. Зверху компост засипають негашеним вапном, потім землю.

У залиту дафнієву яму з розрахунку на 1 м³ води вносять 1 кг свіжого гною та 10 г культури дафній. Через 7—10 днів додають 0,5 кг/м³ гною. Коли через 2—3 тижні перемичку між ямою та ставком зруйнують, дафній з водою потраплять у ставок.

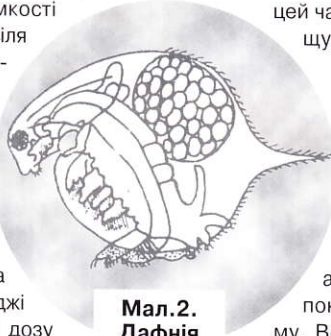
Об'єктом розведення живого корму для риби є не тільки планктонні організми. Великий інтерес являють й олігохети та личинки трубочника. Вони (а їх чисельність у ставках часто сягає 50—60 тис.екз./м²) очищують водойми, мінералізуючи їх органічну масу. Риття личинок трубочника у водоймах сприяє мобілізації органічної речовини й поживних солей, впливає на процес взаємодії води та ложа.

Наприкінці червня — в липні, коли личинки переходять у дорослу стадію й вилітають, короп звичайно значною мірою поїдає личинок. Саме тому в цей час важливо організувати штучне вирощування трубочників.

Для розведення личинок потрібно влаштувати спеціальні "дворики" завдовжки 1—165 м, завширшки 0,5—0,75 м безпосередньо у ставках. Для цього скошену м'яку водяну рослинність спочатку під'яляють у темному і холодному приміщенні протягом 6—8 днів, а потім кладуть у верхів'ях ставка, покриваючи шаром гною та чорнозему. Верхні шари "дворика" змочують водою. Таким чином у місцях влаштування "двориків" розмножується багато личинок трубочників.

О.Давидов

(Далі буде)

Мал. 2.
Дафнія

Інститут рибного господарства УААН було створено 1930 року на базі Київської дослідної станції рибництва.

Сьогодні — це провідний науково-дослідний центр, що визначає та розробляє перспективні напрямки розвитку господарства на внутрішніх водоймах України. Інститут має Львівське відділення, Донецьку лабораторію рибництва, Херсонську лабораторію аквакультури та Запорізьку дослідно-виробничу лабораторію.

Експериментальні дослідження та виробничу перевірку закінчених розробок забезпечують дослідні господарства Інституту «Великий Любін» у Львівській області та «Нивка» поблизу Києва. Одночасно вони є головними репродуктивними базами елітних порід коропа та амурського сазана.

У перші роки існування інституту під керівництвом проф. В.А.Мовчана було розроблено метод комплексної інтенсифікації ставкових господарств України, який наприкінці 30-х років забезпечив високу рибопроductивність і був рекомендований для широкого впровадження в практику рибництва, а його автор у 50-х роках був удостоєний звання лауреата Державної премії. У наступні роки цей метод удосконалювався в кількох напрямках, а саме: *організація раціональної годівлі риб; удобрення ставів мінеральними спол-*

луками; оптимізація водопостачання та витрат води в зональному аспекті для різних категорій ставів та інше.

Роботи з цих питань проводили В.С.Просьяний, проф.Г.Й.Шпет та проф.Н.М.Харитонова, к.б.н. С.А.Кржан.

На основі багаторічних досліджень під керівництвом заслуженого рибовода-селекціонера О.І.Кузьми виведено високопродуктивні українські породи коропа: *український рамчастий та український лускатий*, які вирізняються підвищеною холодо- та зимостійкістю, високою здатністю до виживання, хорошим темпом росту, гетерогенністю щодо інших масивів коропа українських порід. Рибопроductивність нових порід на 7—15% більша, ніж у вихідних форм. За ці розробки авторському колективу на чолі з О.І.Кузьмою 1963 року було присуджено Премію Державного комітету з рибного господарства. Українські породи поповнили генофонд коропа 9 країн світу. Сьогодні селекціонери інституту В.Г.Томіленко, А.П.Кучеренко, О.О.Олексієнко, В.В.Бех, В.М.Павличенко удосконалюють українські породи коропів. В 1996 р. державну апробацію пройшов *нивківський внутріпородний тип коропа*, 1999 — *любінський лускатий та рамчастий внутріпородні типи коропа*.

У 50-ті роки розпочато важливі роботи з акліматизації риб далекосхідного комплексу, одержання від них потомства для впровадження у виробництво рослиноідних риб (*білого та строкатого товстолоба та білого амура*). Розроблено технології їх вирощування в полікультурі в умовах ставкових господарств, водойм-охолоджувачів енергетичних об'єктів, а також нагулу в великих рівнинних водосховищах. Створено та вдосконалено обладнання інкубаційних цехів для одержання цих нових для іхтіофауни України різновидів риб. У розробку біотехнологій вирощування рослиноідних риб значний вклад внесли кандидати біологічних наук О.Д.Носаль, В.А.Приходьмо, А.І.Балан, Р.А.Балтаджі. У сучасних умовах рослиноідні риби широко розповсюджені в господарствах і є важливим резервом підвищення рибопроductивності внутрішніх водойм. В умовах полікультурі у ставах рослиноідні риби забезпечують рибопроductивність до 1 т/га.

Розвиток товарного ставкового рибництва в сучасних умовах спрямований на ефективне використання екосистем водойм формуванням природної кормової бази, максимального використання продукційних можливостей за рахунок створення оптимальної полікультурі

70

ІНСТИТУТ
РИБНОГО
ГОСПОДАРСТВА

1930—2000

цінних видів риби. У 90-х роках розробляється нова ефективна технологія пасовищного вирощування риби в ставках. За нею частка рослиноїдних риби у загальній рибопродуктивності ставів збільшилася з 14,5% 1985 р. до 28,1 — 1995 р. В умовах пасовищного рибництва за рахунок *білого* та *строкатого товстолобія* можна одержувати до 1000 кг/га, а *білого амура* — до 200 кг додаткової рибопродукції. У виконанні цих робіт активну участь взяли Г.І.Шпет, Н.М.Харитоновна, А.К.Чижик, П.Т.Галасун, В.С.Ротовська, С.О.Філь, С.М.Панченко, М.В.Гринжевський, А.І.Андрющенко, А.І.Рижников, М.І.Хижняк, О.М.Третяк, М.О.Борбат та інші.

У результаті багаторічних досліджень колектив учених під керівництвом П.Т.Галасуна розробив біотехніку досліджень інтенсивного форелівництва, вивчив особливості дозрівання, інкубації ікри, вирощування молоді та росту *райдувної форелі*, *форелі камлоопс*, *форелі Дональдсона*. Одночасно вчені Інституту А.І.Андрющенко, А.М.Третяк та М.А.Сидоров здійснюють дослідження з акліматизації нових об'єктів рибництва — *бестера*, *канального сома*, *буфало*, *веслоноса*, *чорного амура*, *осетрових*.

Роботи з рибогосподарського використання каскаду дніпровських водосховищ та підвищення їхньої продуктивності розпочато в 50-ті роки у зв'язку з гідробудівництвом на Дніпрі. Останнім часом дослідження на дніпровських водосховищах, Дніпровсько-Бузькому лимані, рибогосподарський фонд яких становить близько 770 тис.га, спрямовані на раціональне використання водних живих ресурсів, розробку біологічних обгрунтованих лімітів та прогнозів вилову риби на внутрішніх водоймах України (С.П.Озінковська, В.М.Єрко, Г.Д.Коханова). Впровадження результатів наукових розробок інституту на Каховському водосховищі як дослідно-промислової водойми — це перший в Європі досвід успішної інтродукції рослиноїдних риби в іхтіофауну великих рівнинних водосховищ. За розрахунками С.П.Озінковської, О.М.Тарасової первинна продукція водосховищ Дніпра може забезпечити одержання після нагулу до 30 тис.тонн додаткової рибної продукції щороку за рахунок рослиноїдних риби.

В умовах потужного антропогенного тиску на водойми зростає роль екологічних досліджень. Рибні господарства п'яти областей України зазнали радіоактивного забруднення. Крім цього, водойми забруднюються важкими металами, пестицидами, мінеральними добривами, нафтопродуктами, через що потрібен екологічний моніторинг рибогосподарських водойм, своєчасна розробка наукових рекомендацій та заходів щодо запобігання їхнього за-

бруднення та поліпшення якості рибної продукції. Значний внесок у розробку цих напрямків зробили: М.О.Левітас, А.А.Хомчук, В.А.Мовчан, Г.І.Шпет, М.Б.Фельдман, С.М.Панченко, О.М.Порохонська, Н.М.Харитоновна, Я.І.Сяра, Т.Г.Литвинова, С.А.Кражан, А.І.Андрющенко, В.С.Просняний, М.А.Сидоров, І.А.Курочкін, А.П.Руденко та інші.

Співробітники інституту ведуть пошук екологічно безпечних методів боротьби з хворобами риби, профілактики захворювань, спрямованих на підвищення резистентності організму риби, створення умов для стабілізації його імунного стану. Основні розробники: О.К.Щербина, А.І.Пасовський, М.А.Малевицька, Ю.Д.Нечипоренко, Б.С.Авдосєв, Н.П.Щербань, В.П.Бачинський, О.Ф.Осадча, В.В.Просяна, А.П.Руденко, М.Г.Наконечна, Ю.Д.Темніханов, В.В.Литвищенко, В.С.Нестеренко, В.Р.Шемчук, Р.І.Пірус, Н.І.Вовк, А.Є.Шестеренко, Г.М.Яновська, М.М.Богоніс, В.А.Сверба, С.В.Рекрут.

Питання, пов'язані з вирощуванням і виловом риби з більше ніж 1 млн.га прісноводних та солонуватих внутрішніх водойм України, є важливими і цікавими не лише з погляду приручення та пізнання природи, але забезпечення кожної людини легкозасвоюванню білком у відповідності до фізіологічних норм. Науковці з науково-дослідного інституту харчування стверджують, що норма споживання риби та рибопродуктів кожною людиною на рік становить 20 кг, з них 5—6 кг прісноводної риби.

На жаль, за даними статистичними збірника Держкомстату „Сільське господарство України“ за 1997 р. споживання риби та рибопродуктів на душу населення з середини 90-х років становить 3—5 кг проти 18,5 кг наприкінці 80-х.

Наведені дані свідчать, що для збільшення виробництва риби найближчим часом потрібно вирішити низку важливих завдань, у вирішенні яких колектив нашого інституту візьме безпосередню участь. Ми докладемо усіх зусиль, щоб проблеми рибництва в Україні реалізувалися науково обгрунтовано, економічно вигідно, за світовими стандартами. Щоб українську рибу смакували в усьому світі.

М.В.Гринжевський,

директор Інституту рибного господарства,
канд.екон.наук професор НАУ,
заслужений діяч с.-г. наук,

І.О.Курочкін,

завідувач радіологічною лабораторією
Інституту рибного господарства

Змагання з ловлі риби з криги серед колективів військових мисливців та рибалок Київської гарнізонної Ради товариства військових мисливців та рибалок ЗС України відбулися 27 лютого.

ХРОНІКА

СПОРТИВНОГО ЖИТТЯ

На той час загальна льодова обстановка була складна, тому змагання вирішили провести на одній із водойм Бучанського риболовецького господарства Товариства мисливців та рибалок ЗС України. На цьому озері тримався надійний лід, що гарантувало безпеку на змаганнях.

У теплу пору року на цьому озері ловиться карась, а також тут мешкають короп, щука, окунь, плітка, йорж.

У змаганнях взяли участь 5 команд досвідчених рибалок. Рибка ловилась невеличка - окунь, плітка, йорж. Але це не бентежило учасників, адже вони змагалися з ловлі.

Ловили рибу здебільшого біля берегів, по-

рослих очеретом, на глибині 1,5 м. Основна снасть — мормишка з мотилем. Легенький морозець та невеличкий вітерець не псували хорошого настрою, що панував на змаганнях.

На одній із ділянок ловлі переважно клював йорж. На нього й зробив ставку член колективу № 27 Михайло Махов. Його тактика виявилася правильною, і він посів перше місце.

Призери змагань:

- I місце — М.Є.Махов, к.№ 27 (1 кг).*
- II місце — В.Я.Синицин, к. №1 (950).*
- III місце — Д.В.Саприкін, к. №49 (750 г).*

В. Ігнат'єв

По сліду

Зібрався якось розвідати нові місця полювання. Раненько, закинувши за плечі рюкзак, рушив до автобуса. Такої пори в автобусі порожньо й їхати просто задоволення. Від кінцевої зупинки помандрував у пошуках якоїсь казкової затоки. А місця й справді чудові! Вдалині синіє ліс, біліють хати села Вишеньки, навкруги очерети та верби. Відмахавши години зо три ногами, нарешті вирішив зупинитися.

Біля води під кущами стояло кілька "жигулів". Рибалки на човнах уже поверталися. Підійшов ближче, почав розпитувати про улов, про затоку, про рибу. Спитав і про лінів, які мали бути в цих місцях. Як виявилось зачепив потрібну струнку. Рибалки охоче розповіли про велетенських лінів, яких вони нібито бачили в цих водах цілі табуни. Уява вмить намалювала широкі спина чорних, ледь сизих від слизу, рибин, які, наче поросся та риються в мулі.

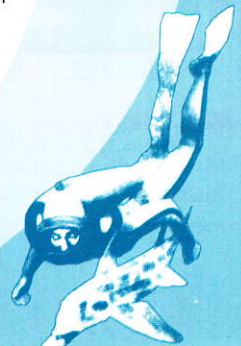
Швиденько одягнувши гідрокостюм, енергійно запрацював ластами. Місце виявилось справді линовим. Глибина 1,5-2, місцями 3 метри, зарості водоростей густо притрушені ряскою, а знизу ще й пеньки та гілля. Та незважаючи на ідеальні умови, лінів не було. Вода була чудова, прозора, зграї краснопірок та окунів — справді варті уваги. На самому дні під гіллям та водоростями весь час з'являлись і зникали окуні вагою понад півкіло, а може й більше. Почалася гра в кішки-мишки. Про лінів уже й забув. Що значить азарт! Заглянувши ще раз під кущ водоростей та гілля, в темряві раптом побачив величезний черевний плавець якоїсь рибини. Він був, як мені здалось, розміром з долоною. Вмить пригадалися розповіді рибалок. Не бачачи в заростях усієї риби, цілюсь у плавці, роблячи поправку на уявні розміри рибини. Постріл — і тієї ж миті розумію, що промазав. Дуже сильно смикнувся шнурок гарпуна, а рибина кинулася кудись у бік. Помічаю, що це не лін, а сом! Розпач без меж. Щосили видираю шну-

рок із гарпуном із водоростей, гілок. Тремтячими руками намагаюсь перезарядити рушницю і кручу головою на всі боки. Намагаюсь угадати, куди

пішов сом. Трохи збоку від місця події помічаю на дні невиразний слід. Він дуже покручений, але поступово стає прямішим. Пливу над ним, намагаючись не розбивати його ластами. Метрів через 7—8 у прогаліні помічаю сома. За кущем трави він різко пішов униз. Отже буде там залягати. Обережно ковзаю до куща. Тримаючись за якийсь корінець, визираю на галявинку. Прямо піді мною, притиснувшись до товстої гілляки, завмер сом. Рушниця напоготові. І хоча я знову не бачу всієї рибини, промаху не буде. Постріл. Ривок. Сом на шнурку, накручуючи водорості, намагається втекти. Енергійно працюючи ластами, хапаю сома разом із гарпуном, шнурком і величезним жмутом водоростей. Вдихнути повітря не вдається. Шнурок за щось зачепився на дні. Сильно смикаю шнурок, ризикую його обірвати, і нарешті виринаю на поверхню. Тепер треба десь перечебити сома на кукан. На плаву таку операцію виконувати небажано. А довкола водорості та пеньки. Влаштувавшись на одному з них, чіпляю сома на кукан. Біля самого хвоста помічаю слід від першого пострілу. Саме хвіст здався мені черевним плавцем, тому й промах. Екземпляр досить пристойний — понад 5 кілограмів.

Шукати лінів із ношею на боці зовсім не хотілося. Прямою до берега. Розвідка нового місця закінчилась. Каламутний слід сома добре допоміг. А лінів я там стріляв іншим разом, правда, менших, ніж розповідали рибалки.

А.Мельник

Розкажіть, будь ласка, про сигнальний буй О.Фомкіна з Миколаєва.

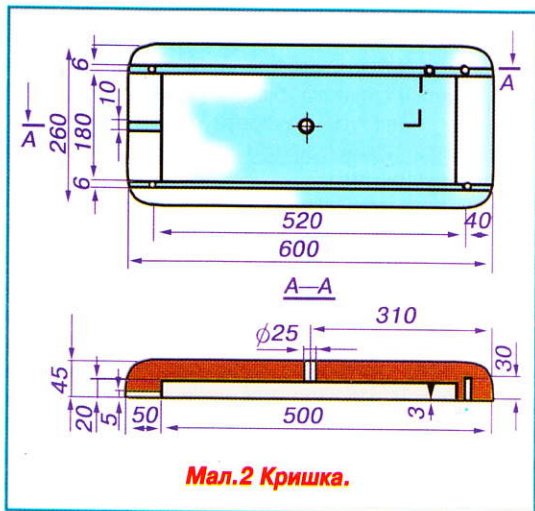
М.Музичук

м.Богуслав

Сигнальний буй

У підводному плаванні потрібен сигнальний буй. Модель запропонована О.Фомкіним вдовольняє вимоги безпеки під час підводних занурень, і може стати підводним мисливцям-початківцям надійним помічником, бо має багатоцільове призначення. (Креслення взяті з журналу "Рыболов").

Каркас, вмонтований між кришкою та основою, є місцем для утримання вантажів, які швидко знімаються з пояса плавця під час переходу з однієї глибини на іншу. У середині буя можна тримати запас-

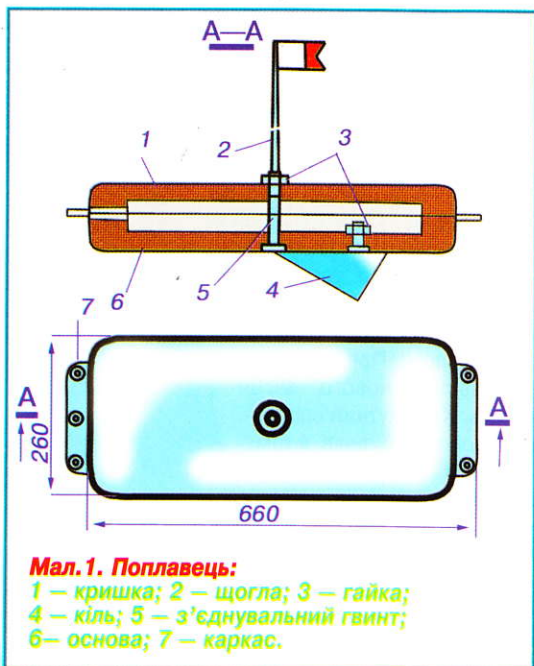

Мал.2 Кришка.

ну рушницю, наконечники, тризубець тощо. Сигнальна щогла з прапорцем сповіщає маломірні судна, що проходять неподалік, та плавців про те, що під водою є мисливець.

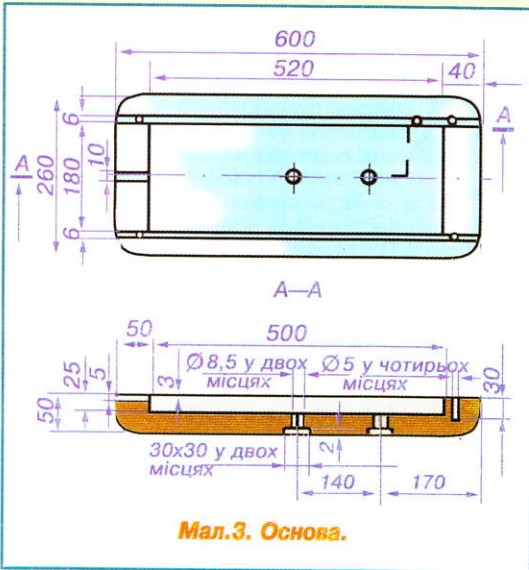
Під час транспортування кіль, щоглу, лінь ховають усередину буя.

Кришка й основа буя виготовлені зі щільного пінопласту та оброблені з плавними обводами. Кришку пофарбовано яскраво-білою фарбою, основу — зеленою. Кришка та основа повинні через каркас щільно прилягати одна до одної. На основі змонтовано знімний кіль, котрий перекриває з'єднувальний гвинт і дає змогу розкривати поплавець на воді. Щоб кіль і з'єднувальний гвинт не прокручувались, в основі фрезою зроблено заниження. Між кришкою та основою є віконечко

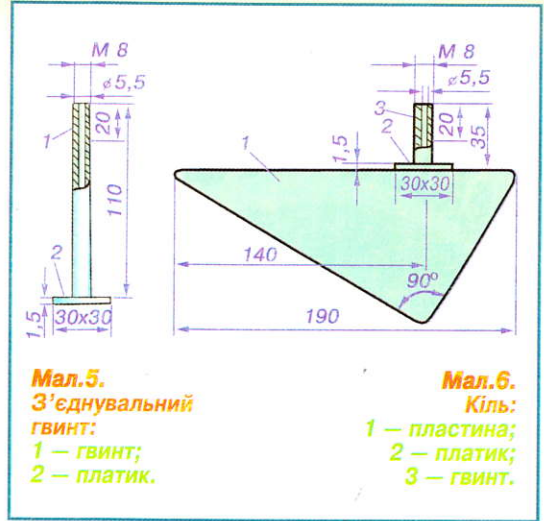

Мал.1. Поплавець:

1 — кришка; 2 — щогла; 3 — гайка;
4 — кіль; 5 — з'єднувальний гвинт;
6 — основа; 7 — каркас.

Мал.3. Основа.

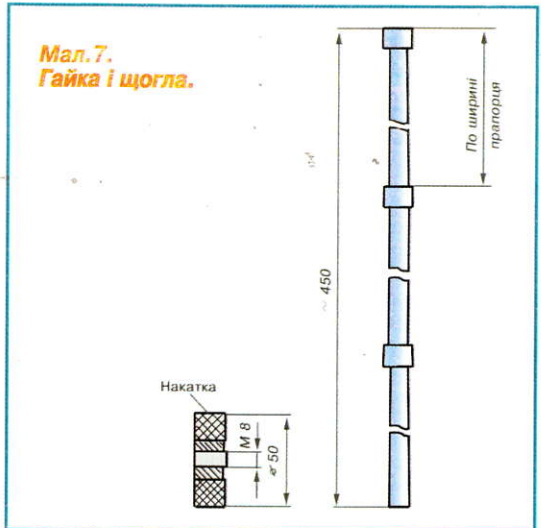
Мал.5. З'єднувальний гвинт; 1 — гвинт; 2 — пластик.

Мал.6. Кіль; 1 — пластина; 2 — пластик; 3 — гвинт.

(10x10 см), щоб витягувати лінь, коли виникає потреба його подовжити чи вкоротити.

Каркас зварено з дроту діаметром 4 мм. У кутках каркасу приварено кільця, щоб зачіпляти кулан, посередині — кільце для ліня. Проміжки між кільцями на ободі призначені для вантажів. Штирі з дроту (сталь Х18Н10Т) вставлені кінцями в кришку та основу.

З'єднувальний гвинт зварено з трубки та пластику. Він утримує щоглу з сигнальним прапорцем. Крім того, за допомогою

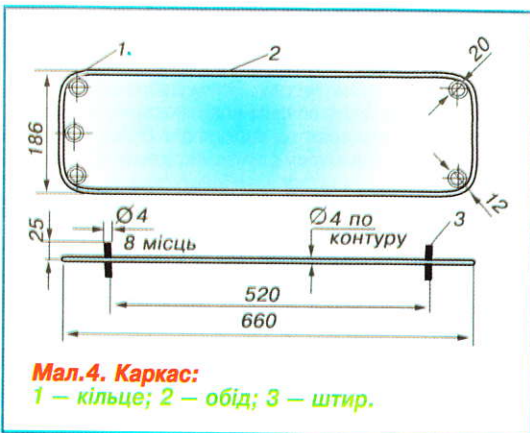
Мал.7. Гайка і щогла.

гайки він з'єднує кришку й основу. Деталі виконують зі сталі Х18Н10Т.

Із цієї ж сталі виготовляють кіль, котрий кріплять гайкою через основу. Гайку бажано зробити з плавучих матеріалів; найчастіше для цього застосовують капролон.

Щоглу зроблено з вініласту, на ній закріплено прапорець. Її вставляють у трубку.

Сигнальний буй добре сковзає по воді, остійний і при потребі може послужити для відпочинку або швидкісного руху плавця.

Мал.4. Каркас: 1 — кільце; 2 — обід; 3 — штир.

Зловились рибка велика та мала

Із Вами
куховарила
Т. Шпаковська

Коли говоримо про рибу як страву, кожен уявляє щось своє. Рибалка — рибну юшку (уху), гурман — форель у мигдальному соусі, любитель пива — копченого ляща, студент — бляшанку рибних фрикадельок у томаті. Широкий українець уявляє карасі в сметані, росіянин — рибну солянку, єврей — фаршировану щуку, поляк — рідвяного коропа "на небеско", мадяр — халасле (рибальську юшку), німець — рибний клопс, француз — судака а ля морлі.

Наші предки рибу цінували більше, ніж ми. Вона була бажаною стравою як на повсякденному, так і на святковому столі. Їли її в містах і селах, у хатах і палацах. Їли рибу прості люди, священники, шляхта.

Усі ми теоретично знаємо, що риба продукт дуже смачний, корисний, здоровий, важливий у харчуванні дітей і дорослих, хворих і здорових. Але незважаючи на це, ми на диво мало їмо риби. Когось дратують дрібні кістки, комусь не подобається запах риби. Дехто вважає, що рибою не наїстися. Декого від риби відвернуло ще в дитинстві або за часів "рибних днів" у їдальнях.

Однак усіх цих проблем можна позбутися. Велику кількість дрібних кісток мають тільки деякі різновиди риб. Але й кістляву рибу можна приготувати так, що кістки розм'якнуть. На запах теж існують свої засоби. А рецептів рибних страв у світі безліч. Навіть, якби ми мушили їсти тільки коропа, він би нам не привівся. Ми б готували його щодня за іншим рецептом, і перш ніж ці рецепти вичерпалися, ми забули б смак першої страви, і можна було б усе починати спочатку. І з цим розмаїттям страв ми обіцяємо познайомити вас саме в нашій рубриці. А ще, сподіваємося, що ви, дорогі читачі, теж пришлете нам цілу купу рецептів оригінальних і смачних страв, а ми їх надрукуємо.

М'ясо риби не менш смачне й цінне, ніж м'ясо теплокровних тварин. Його якість залежить від різновиду риби, її віку та розміру. Має значення й звідки риба походить, і коли її вловили. Так, короп із річки смачніший, коли він великий, а короп зі ставка — коли менший. Більший ставковий короп, правда, жирніший, але він може тхнути мулом.

Сьогодні розумні люди велику увагу приділяють здоровому харчуванню. Це навіть стало своєрідною мо-

дою. І якщо ласуни не дуже охоче зізнаються у своїй пристрасті до солодошів, то любителям риби немає чого соромитися. Вони з гордістю можуть хвалитися: "А я обожнюю рибу!"

Риба — продукт здоровий із багатьох причин. Вона легкостворна, має повноцінні білки, широкий спектр амінокислот. Риб'ячий жир перетравлюється краще, ніж інші тваринні жири, містить багато вітамінів А та Д. У рибі є вітаміни групи В, а також усі мінеральні речовини, які що й у м'ясі інших тварин. А фосфору, кальцію та йоду навіть більше. Про корисність риби докладно можна прочитати у відповідних виданнях. А наше завдання навчитися правильно та смачно готувати рибу. От тоді буде задоволення та користь для всіх.

Почнемо з проблем, про які ми вже згадували. Риба має кістки — великі й дрібні. Останні дошкуляють нам найбільше, бо знаходяться в м'ясі риби, їсти таку рибу треба дуже обережно, старанно вибираючи кісточки. Крім цього, суто механічного, способу можна дрібні кістки знешкодити в процесі приготування. Якщо кістляву рибу добре просмажити, кістки зробляться крихкими. Щоб більші рибини чи шматки пропеклися краще, роблять кілька надрізів на боках риби. Ще рибу можна тушкувати декілька годин або маринувати перед приготуванням. Кістки розм'якнуть і не зможуть нас поранити.

Друга проблема — запах. Комусь може не подобатися запах риби взагалі, комусь — морської, нікому не подобається, коли риба, виловлена в стоячих водах, тхне мулом. Про запах зіпсованої риби тут узагалі не йдеться.

Природний запах риби залежить від її різновиду. Одні мають слабший запах, інші — сильніший. Позбавитися запаху риби допомагає її маринування в оцті або лимонному соку перед приготуванням, а також використання різних запашних трав, прянощів.

Запах мулу в риби, виловленої в ставках, спричинений тим, що до м'яса риби проникають одноклітинні водорості, яких багато в стоячих водах. Таку рибу треба потримати одну-дві доби у проточній воді у спеціальних кошах (рибниках). Якщо ми купили живого коропа й не впевнені, що він своє відсидів у коші, дамо йому поплавати у ванні на радість дітям (воду бажано декілька разів міняти).

Якщо ж риба свіжа, але вже "заснула", поваріть її цілою або порціями кілька хвилин у воді з нарізаною великою цибулиною та кількома шматками деревного вугілля в торбинці з густого полотна. Це старовинний спосіб.

А можна також рибу посолити, збризнути лимонним соком і залишити на годину. Потім добре обсушити й варити близько 5 хв у солоній воді з чорним і запашним перцем, лавровим листом і нарізною цибулею.

Рибу, яка тхне мулом, краще варити або запікати, бо при смаженні цей запах в'їдається в паніровку й погіршує смак страви.

Отже, наша риба поплавала у ванні, тепер час її забити. Однією рукою за допомогою серветки тримайте рибу на дошці хребтом догори (щоб риба не ковзала, на дошку також покладіть серветку). Другою рукою оглушіть її, швидко ударяючи по голові качалкою або молотком. Удар мусить бути достатньо сильний, щоб оглушити рибу, але не такий, щоб розтрощити голову. Сила удару залежить від розміру риби. Якщо з першого разу вам не пощастило й риба почала вигинатися, вдарте ще раз, але сильніше. Головне, не панікуй-

те й не гемсельте рибу по чому попало. Тримати рибу треба так міцно, щоб вона не вислизнула, але й не так, щоб пом'ялася. Оглушуючи дрібні рибки, буває достатньо кілька разів швидко вдарити вказівним пальцем.

Рибу треба оглушувати обережно, щоб не поламати кості, бо це зіпсує страву.

Оглушивши рибу, дуже гострим ножом переріжте хребет біля голови й відділіть голову. Деяких риб (наприклад форель) готують із головою. Тоді видаляють зябра й дають стекти крові.

Вугра забивають іншим способом, бо він має твердий живіт і дуже слизький. Вугра треба вхопити обома руками — однією за голову, другою за задню третину тіла. Щоб його втримати, треба скористатися серветками або посипати долоні піском. Далі б'ють вугром об землю, таким чином оглушуючи його. Перерізають хребет біля голови й дають стекти крові. Миттєвої смерті вугра можна досягнути й так: кинути його у велику каструлю з окропом (в якій, додати солі та оцту), накрити кришкою й через кілька секунд виняти вугра гарного блакитного кольору.

Тепер треба почистити рибу від луски. Робити це слід, поки риба свіжа, волога. Бо якщо луска в деяких риб (окуня, судака) якщо луска засохне, видалити її неможливо, а інші риби — чистяться набагато важче.

Найчастіше рибу шкребуть гострим або тупим боком ножа, поставивши його вертикально до поверхні тушки. Результат цього — луска повсюду: на столі, підлозі, у волоссі та навіть у найнедоступніших місцях нашого тіла. Можна використати спеціальні пристрої. Луска теж розлітається, але значно менше.

Такий метод придатний для риб з дрібною лускою, що слабо тримається шкіри. Для риби з міцнішою й більшою лускою пропонуємо такий спосіб. Біля хвоста зішкребуть вертикально 2—3 ряди луски. На очищене місце покладіть злегка зігнуті пальці правої руки. Рибу тримайте лівою, щоб не ковзалася. Повільно просувайте пальці від хвоста до голови. Луска вивертатиметься. Повторіть цей рух кілька разів. Щоб почистити коропа вагою 1,5 кг, на кожному боці тушки треба зробити 3—5 таких рухів. Вивернута луска легше знімається. Луску, що залишилася (особливо біля плавців), можна обшкребити ножом.

Окуня або судака перед чищенням ухопіть за хвіст і голову й натягніть, щоб почувся легкий хруст. Це луска трохи відділяється від шкіри, шкребити буде легше. Це допомагає тільки, якщо риба свіжа. Якщо риба трохи підсохла, можна її опустити на 3—6 сек. в окріп і зразу ж шкребити. Для свіжої риби цього робити не слід.

Із риби іноді знімають шкіру. Робити це треба, якщо риба значних розмірів або має тверду шкіру. Мусимо також знімати шкіру й тоді, коли риба добряче підсохла й луска ніяк не видаляється. Шкіру розріжте вздовж хребта, зніміть від хребта до живота з обох боків. Це краще, ніж знімати шкіру з окремих порцій. З вугрів знімають шкіру, підвісивши їх за голову. Шкіру під грудним плавником розрізають кільцем, за допомогою обцець або шматини стягують (як панчохи з ноги) до хвоста, а його кінчик обрізають. Для деяких способів приготування (копчення або маринування) вугрів залишають зі шкірою.

Зняту шкіру не завжди слід викидати на смітник. Її можна використати для приготування бульйону або юшки, додати її до риби при запіканні — смак соусу буде інтенсивнішим. Добре пропечена шкіра у деяких

риб є найсмачнішою частиною.

Із чищенням риби з дрібною лускою та слизом (наприклад форелі) простіше. Поверхню тушки шкребуть тупим боком ножа. Луска не розлітається, а збирається зліплена слизом, біля держалка ножа. Буває досить таку рибу обтерти шматинною.

За деякими рецептами з риби луску не видаляють, а після приготування перед їдою знімають разом зі шкірою.

Свіжу рибу треба якнайшвидше випотрошити, інакше вона скоро зіпсується. Тушку покладіть на дощечку, застелену шматинною або папером. Рибу притримуйте так, щоб вона не сковзалася, але й не пом'ялася. Кінчиком гострого ножа розріжте черевце від анального отвору до голови між черевними плавцями. Ніж повинен бути насправді гострим, інакше риба не ріжеться, а рветься. Розріз робіть строго посередині черевця, ріжте обережно й тільки черевну стінку, бо якщо зачепите жовчний міхур, м'ясо риби стане гірким і непридатним для споживання.

Розрізавши тушку, розкрийте черевце так, щоб мати вільний доступ до нутрощів, але щоб не поламалися кості. Нутрощі вибираємо від хвоста до голови. Якщо голову ми не відрізали, то нутрощі відрізаємо біля голови й виймаємо цілком, якщо відрізали — одним рухом через зрізаний кінець тушки. Після видалення нутрощів, уздовж хребта залишається червона смужка. Її треба докладно вишкребити та витерти шматинною або папером. Після цього черевну порожнину промийте невеликою кількістю води, щоб не було жодних залишків, і промокніть шматинною або паперовими серветками.

Децо з нутрощів (ікра, молочко) згодиться для приготування страв. Дуже смачною буває печінка деяких риб. Використовуються також голова, позбавлена зябер і очей, хребет, плавці. Зрізають плавці, якщо вони великі та тверді (наприклад, спинні плавці в коропа, судака, окуня). У дрібної риби смажені плавці дуже смачні.

Почищену рибу можна нарізати порціонними шматками. На скільки частин ділити тушку залежить від способу приготування та розміру риби. Великі риби мають досить товстий шар м'яса біля хребта, котре треба добре пропікати. Рибу до 1 кг нарізають шматками завтовши 1,5—3 см. Більші риби розрізають уздовж хребта та поперек, тобто одна порція — це шматок від хребта до черевця з одного боку тушки. Здебільшого в таких випадках хребет видаляють.

Вугрів розрізають поперек тушки на різній висоті стовпчики.

От наша риба повністю готова для варіння, смаження, тушкування, запікання. Тож за діло!

Цю рубрику започатковано для того, щоб донести інформацію про риболовне спорядження, яке надходить на ринок України, як до знавців, так і до початківців.

Щоб ви не розгубилися у цьому морі товарів, роль лоцмана бере на себе фірма "VMC-Вотер Куїн Україна".

Перш ніж розпочати огляд пропонованих товарів, розберімося, що ж для риболовлі найголовніше.

Звичайно, у риболовному спорядженні можна на чомусь зекономити, від чогось відмовитися, але без гачка не обійтися.

Як і більшість галузей виробництва риболовних снастей, індустрія риболовних гачків являє собою арену напруженої конкурентної боротьби. Результатом цього став нескінченний потік нових моделей і концепцій такої простої й зрозумілої на перший погляд речі, як риболовний гачок.

Різноманітність неминує породжує серйозну проблему вибору, з якою стикаються навіть найдосвідченіші рибалки-професіонали.

Загалом, непоганим індикатором якості товару є ціна. Сьогодні, на нашу думку, на її формування впливають якість та спосіб проникнення на ринок, які в свою чергу теж взаємопов'язані.

Усі гачки, що продаються в Україні, потрапляють на ринок або від вітчизняних заводів-виробників, або від місцевих кустарних виробників, або ввозяться з-за кордону (легально або нелегально, що відповідно впливає на ціну).

Зрозуміло, що вітчизняні заводські та саморобні гачки дешевші, ніж імпортні. У той же час імпортні не завжди якісніші за вітчизняні, а отже, дорожчі.

Дешеві гачки виготовляються зі сталі низької якості, тому розраховувати на їхню міцність не доводиться. Купуючи та-

кі гачки, будьте готові до постійних поломок і викривлень, що принесе вам одні розчарування. Навіть моделі "середнього класу", виготовлені зі стандартного дроту, на їхньому тлі є значним кроком уперед за всіма параметрами.

Проте, по-справжньому надійними і високоякісними вважаються гачки із ванадієвого сплаву (VANADIUM), вуглецевої сталі (HI-CARBON) і неіржавіючої сталі (STAINLESS-STEEL).

Ванадій (VANADIUM) — це дуже міцний і водночас дуже легкий метал, тому гачок з ванадієвого сплаву на 25 % міцніший за звичайний. На жаль, справжні гачки з ванадієвого сплаву ще не дуже поширені на нашому ринку, проте вже апробовані нашими рибалками. SPECIAL CARPE (longue distance), SPECIAL CARPE (forgé, renversé, à oilette), SPECIAL BOUILLETTE (english fashion), CARNASSIERS (special anti-reget) вже завоювали популярність, особливо у тих, хто ловить коропа, сазана, кома, іншу велику й сильну рибу.

Гачки HI-CARBON більш поширені на українському ринку. Практично всі рибалки України користуються саме цими гачками.

Гачки STAINLESS-STEEL використовуються, в основному, професійними рибалками й у спортивній риболовлі. Вони найпридатніші для ловлі морської, великої риби та лососевих.

Спосіб гарячої штамповки підвищує надійність гачка на 20% без збільшення його маси. Високотемпературна обробка також підвищує міцність сталі на 30%.

При виготовленні гачків виробники використовують спеціальні покриття, завдяки яким гачки менше піддаються корозії. Покриття, які містять добавки бронзи, білого і чорного нікелю, золота найцінніші, бо забезпечують довговічність.

На жаль, сьогодні в Україні немає такого виробника, який міг би виготовляти гачки, які відповідали б світовим стандартам. Слід звернути увагу, що ніякі

написи іноземними мовами не можуть бути гарантією якості (якісний товар не може бути дешевим і за кордоном).

У наступних номерах журналу ми докладніше зупинимося на формах і деталях гачка.

Р.Середа

Без гачка не обійтися...

Рибальмо разом!

ШЕЛС™

вроблено в Україні

Принади "ШЕЛС"

Мастирки "ШЕЛС"
Boilies (Boilies) "ШЕЛС"

м.Київ, ринок "Рибалка", ст. м. Дніпро
м.Київ, маг. "Арсенал", вул. Артема, 81
м.Київ, маг. "Олімпієць", бульв. Верх. Ради, 33/1
м.Київ, маг. "Рекорд", пр-т. Носковата Комарова, 38/57
м.Київ, маг. "Товари для спорту і туризму", б. Л.Українки, 28
м.Харків, маг. "Радуга", вул. Полтавський шлях, 148/2, т.121388
м.Дніпропетровськ, маг. "Мир лодок", пр-т Газети Правади, 35
м.Одеса, маг. "Кондор", вул. Бел.Арианаутська, 36
м.Запоріжжя, маг. "Лідер", вул. Чарівна, 153-а

ТОВ ВТФ "ШЕЛС", Україна м.Узин, вул. Заводська, 14, тел./факс для оптових покупок: 277 57 69, E-mail: Shels-fishing@euro.net.ua

Снасти от БМФишинг

Максимально полный
ассортимент снастей
по минимальным ценам

Телефон
для оптовых
покупателей:
(050) 328-19-28

магазин Снасти № 1

г. Киев, м. Днепр,
Набережная, 25,
рынок "Рыбалка" (Бухара),
павильон №11

Магазин
"Снасти № 1"

Низкие цены
Лучшие снасти
Гибкие условия
Компетентность
Гарантия 1 год

Розничная торговля:

г. Киев, м. Днепр, рынок
"Рыбалка",
пав. №11 "Снасти №1"

г. Днепропетровск,
Набережная Ленина, 15,
маг. "Турист"

г. Запорожье, ул. Чаривная, 155-а, ф-ма "САН"
г. Луганск, ул. Луначарского, 95, маг. "Иволга"
г. Донецк, ул. Щорса, 29, маг. "Рыболов"
г. Мариуполь, пр. Ленина, 100, маг. "Рыбалка"

**В усіх
поштових
відділеннях
України!**

Передплатний
індекс 22435